

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 21.6.2013
COM(2013) 459 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**Четвърти доклад относно изпълнението на Плана за действие за либерализиране
на визовия режим от страна на Република Молдова**

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Четвърти доклад относно изпълнението на Плана за действие за либерализиране на визовия режим от страна на Република Молдова

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Диалогът относно либерализирането на визовия режим между ЕС и Република Молдова, в рамките на който се разглеждат условията за безвизово пътуване за гражданите на Република Молдова (наричани оттук нататък „молдовски граждани“) в ЕС, започна на 15 юни 2010 г. **Планът за действие за либерализиране на визовия режим** (наричан оттук нататък „ПДЛВР“)¹ бе представен на властите на Република Молдова (наричани оттук нататък „молдовските власти“) от Комисията на 24 януари 2011 г. В ПДЛВР се определят редица конкретни критерии за Република Молдова в четири тематични области², включващи релевантни от техническа гледна точка въпроси, с оглед както на приемането на законодателна рамка и рамка на политиката (етап 1), така и на тяхното ефективно изпълнение (етап 2).

Комисията редовно докладва на Европейския парламент и на Съвета за изпълнението на ПДЛВР. **Първият доклад за напредъка** в изпълнението на Плана за действие за либерализиране на визовия режим от страна на Република Молдова бе представен на 16 септември 2011 г.³ На 7 октомври 2011 г. се проведе среща на високопоставени служители, на която бе представен първият доклад за напредъка и бяха обсъдени следващите стъпки в процеса.

През втората половина на октомври и началото на ноември 2011 г. бяха организирани мисии за оценка на тематични области 2, 3 и 4 от ПДЛВР, като в тях участваха експерти от държавите — членки на ЕС, придружавани от служители от службите на Комисията и Европейската служба за външна дейност (ЕСВД). Целта на тези експертни мисии бе да се оцени законодателната, политическата и институционалната рамка съгласно критериите от първия етап на ПДЛВР и нейното съответствие с европейските и международните стандарти. **Експертните доклади** бяха финализирани през декември 2011 г.

Вторият доклад за напредъка в изпълнението на Плана за действие за либерализиране на визовия режим от страна на Република Молдова бе представен на 9 февруари 2012 г.⁴ На 27 февруари 2012 г. се проведе среща на високопоставени служители, на която бе представен вторият доклад за напредъка и бяха обсъдени следващите стъпки в процеса.

Третият доклад за напредъка в изпълнението на Плана за действие за либерализиране на визовия режим от страна на Република Молдова бе представен на 22 юни 2012 г.⁵ Това беше третият и окончателен доклад за напредъка по първия етап от ПДЛВР и представляваше консолидирана оценка от Комисията на напредъка, отбелязан от Република Молдова в изпълнението на критериите от първия етап на ПДЛВР, отнасящи

¹ Документ 18078/10 на Съвета.

² i) сигурност на документите, включително на биометричните данни; ii) незаконна миграция, включително обратното приемане на лица; iii) обществен ред и сигурност; и iv) външни отношения и основни права.

³ SEC (2011) 1075 окончателен.

⁴ Работен документ на службите на Комисията SWD (2012)12 final.

⁵ COM (2012) 348 final.

се до създаването на законодателна рамка, рамка на политиката и институционална рамка.

Оценката на възможното въздействие на бъдещото либерализиране на визовия режим за молдовски граждани, пътуващи в ЕС, върху миграцията и сигурността бе публикувана на 3 август 2012 г.⁶ от Комисията с участието на съответните агенции на ЕС и заинтересовани страни.

Въз основа на тези доклади на 19 ноември 2012 г. Съветът прие заключения, в които се съгласи с Комисията, че Република Молдова **е изпълнила всички критерии от първия етап** на Плана за действие за либерализиране на визовия режим. Впоследствие стартира оценката на критериите, заложен за втория етап.

Следващите стъпки от втория етап, както и подготовката на мисиите за оценка бяха обсъдени на среща на високопоставени служители, проведена се на 28 януари 2013 г. Нова поредица от **мисии за оценка** по всички четири тематични области от ПДЛВР бе проведена в периода 18 февруари — 15 март 2013 г. Мисиите за оценка бяха безпрецедентни, що се отнася до мащаба и подробния характер на извършената оценка — продължителност от четири седмици с участието на 12 експерти от държавите — членки на ЕС, придружени от служители на Комисията и ЕСВД.

Експертните мисии имаха за цел да оценят както актуалното положение, що се отнася до изпълнението на критериите от втория етап на ПДЛВР, така и степента на прилагане на законодателната, политическата и институционалната рамка в съответствие с европейските и международните стандарти. Особено внимание бе обърнато на области като борбата с дискриминацията, интегрирането на малцинствата и трафика на хора, някои от които бяха споменати също така и в заключенията на Съвета от 19 ноември 2012 г.

Експертните доклади бяха финализирани през май 2013 г. Република Молдова се ангажира да изпълни препоръките, съдържащи се в тези доклади, посредством актуализирания национален план за действие, съставен в края на май 2013 г.

Планът за действие за либерализиране на визовия режим се доказва като важен стимул за реформи и помогна на Република Молдова да поддържа стабилен темп на структурните реформи от 2010 г. насам. Законодателната рамка и рамката на политиката бяха въведени, което бе отчетено с приключването на първия етап на ПДЛВР през ноември 2012 г.

Цел на настоящия доклад е да представи **актуалното състояние, що се отнася до прилагането на законодателната и институционалната рамка, функционирането на институциите и равнището на междуведомствена координация**. Комисията изготви настоящия доклад за напредъка въз основа на **всеобхватните мисии за оценка, състояли се през февруари—март 2013 г.**, в това число докладите, изготвени в този контекст от експертите на държавите членки, както и допълнителната информация, получена по време на заседанието на Съвместния подкомитет № 3 на ЕС и Република Молдова⁷ и на Диалога по въпросите на правата на човека между ЕС и Република Молдова, провели се през април 2013 г. Специално внимание бе обърнато на **устойчивостта** на реформите и постигнатите резултати, включително чрез подходящо **набиране на персонал и финансиране**. Докладът също така включва оценка на актуалното състояние по отношение на **изпълнението на отпращените** към Република

⁶ COM (2012) 443 final.

⁷ Подкомитет № 3: Митници, трансгранично сътрудничество, изпиране на пари, наркотици, незаконна миграция.

Молдова препоръки, съдържащи се в доклада за оценка на въздействията⁸ от август 2012 г.

2. ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО В ЧЕТИРИТЕ ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ ОТ ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ЛИБЕРАЛИЗИРАНЕ НА ВИЗОВИЯ РЕЖИМ

ТЕМАТИЧНА ОБЛАСТ 1: СИГУРНОСТ НА ДОКУМЕНТИТЕ, ВКЛЮЧИТЕЛНО НА БИОМЕТРИЧНИТЕ ДАННИ

а) критерии от ПДЛВР

- **Постепенно въвеждане на биометрични паспорти, отговарящи на стандартите на Международната организация за гражданско въздухоплаване (ИКАО), включително в консулствата на Молдова зад граница, както и поетапно извеждане от употреба на паспортите, които не отговарят на изискванията на ИКАО**

От януари 2011 г. Република Молдова издава единствено биометрични паспорти (обикновени, дипломатически, официални паспорти и паспорти за лица без гражданство), като се прилага принципът „един паспорт, един документ“.

Към 31 декември 2012 г. в обращение са били 2 514 335 паспорта на граждани на Република Молдова, от които 487 745 (или 19,3 %) са били биометрични. Пълното извеждане от употреба на небιοметричните паспорти се планира за края на 2020 г.

Считано от 1 януари 2012 г., живущите в чужбина молдовски граждани могат да подават заявления за придобиване на биометричен паспорт в дипломатическите мисии и консулските служби на Република Молдова. Всички посолства и консулства на Република Молдова зад граница без изключение са оборудвани със специално оборудване за събирането на биометричните данни на заявителите. Този нов биометричен паспорт отговаря на стандартите на ИКАО и съдържа редица защитни елементи, препоръчани от ИКАО⁹.

От 2 януари 2013 г. Центърът за държавни информационни ресурси Registru (ЦДИР Registru, наричан оттук нататък „Registru“) работи със свои собствени базови удостоверения и удостоверения с публичен ключ. На 28 септември 2012 г. молдовските власти подадоха заявление за включване в Регистъра на публичните ключове на ИКАО (наричан оттук нататък „РПК на ИКАО“). Заповедта на Министерството на информационните технологии и комуникациите (наричано оттук-нататък „МИТК“) за заплащане от Registru на специалната регистрационна такса за включване в РПК на ИКАО бе изготвена в началото на 2013 г. Подписването от Registru на договор за доставката на книжки с интегриран чип въз основа на резултатите от тръжната процедура от януари 2012 г. бе спряно до февруари 2013 г. заради обжалване, което бе отхвърлено от Върховния съд на Република Молдова. Очаква се спечелилият търга и Registru да подпишат договор през лятото на 2013 г.

⁸ COM (2012) 443 final.

⁹ Двухтонов воден знак, влакна, флуоресциращи при ултравиолетова светлина, флуоресцираща осигурителна нишка, микротекст, номериране на паспорта с лазерна перфорация, съдържащи се в точка V от Информационно допълнение I към раздел III. Стандарти за сигурност за машинночетими документи за пътуване от Doc 9303 на ИКАО, част I.

- **Висока степен на интегритет и сигурност на процеса на подаване на заявления, персонализация и разпространение за паспортите, както и за личните карти и другите документи за легитимация**

Registru отговаря за издаването на документи за пътуване и самоличност. Всички офиси на Службата за гражданско състояние са компютризирани и свързани чрез сигурен канал за комуникация с автоматизирана информационна система, наречена „Държавен регистър на населението“ (отгук нататък „ДРН“). Удостоверенията, издавани във връзка с раждане, брак, смърт, развод и промяна на собственото име/фамилното име, са с идентичен формат и съдържат едни и същи защитни елементи¹⁰.

Заявления за документи за пътуване и национални лични карти се подават в 49-те териториални и регионални бюра на Registru. Проверките, извършвани в тези бюра, като цяло касаят точността на данните и пълнотата на заявлението, както и неелектронни проверки, свързани с Министерството на вътрешните работи и отнасящи се до закононарушения, наказателни дела и лица, извършили престъпления.

Възможността лице да използва множество самоличности изглежда много ограничена предвид съществуването на ДРН, в който се съдържат голям обем данни за всеки молдовски гражданин. Включването на биометрични данни в паспортите „замразява“ самоличността на притежателя и предотвратява използването на друга самоличност.

Registru предприема сериозни стъпки за намаляване в максимална степен на възможността за корупция на равнище служители, наред с други способности, посредством: ясно разделение на задълженията и функциите на служителите; разпределяне на заявителите сред служителите на случаен принцип; преглеждане на молбите на заявителите от най-малко трима различни служители и заплащане на таксите чрез терминално устройство АТМ. Наличието на няколко проверки на заявленията прави много трудно въвеждането в системата от персонала на заявления, свързани с измама.

Освен това Службата за гражданско състояние е разработила стратегия за предотвратяване на корупцията и борба с нея на ниво служители. Мерките включват непланирани инспекции, ограничен достъп до данни, видео наблюдение, както и представяне на декларации за доходи, имущество и конфликт на интереси. Във всяко местно бюро за подаване на заявления са изложени съобщения, съдържащи информация относно корупцията.

В резултат на тези нови мерки бяха наложени седем дисциплинарни санкции за нарушения, извършени от служители на Службата за гражданско състояние, след като през 2012 г. бяха проведени разследвания.

Заявителите, живущи в Приднестровието¹¹, могат да подават заявления за документи в едно от бюрата, разположени в близост до административната линия. От 17 юли 2003 г. с тези молби се занимават шест постоянни бюра в Република Молдова и едно мобилно бюро, като са въведени същата практическа организация и основни процедури, както в останалата част на Република Молдова. Лицата, които притежават единствено документи, издадени от „властите“ в Приднестровието, могат да получат регистрация на документите си за гражданско състояние от молдовските компетентни органи, като Службата за гражданско състояние изготви препис и те бъдат включени в ДРН. След

¹⁰ Воден знак, микротекст, емблема и сериен номер на формуляра, флуоресциращи на ултравиолетова светлина.

¹¹ Според молдовските власти населението на Приднестровието наброява 509 400 лица, от които 55 % са граждани на Република Молдова и 33 128 от тях притежават биометрични паспорти на Република Молдова.

това Службата за гражданско състояние издава на съответното лице документ, с който те могат да получат молдовски паспорт. Законът предвижда специална процедура за признаването на документи за легитимация, издадени от „властите“ в Приднестровието. Самоличността може да бъде установена посредством стари документи за самоличност или пътуване, издадени от Република Молдова, или въз основа на документацията за семейството. В много случаи проверката на самоличността на лицето е сравнително проста, тъй като са налице официални документи до 1992 г. За лицата, родени в Приднестровието след 1992 г., за установяването на самоличността и на правото на гражданство на Република Молдова се изисква проверка на документацията за родителите и братята и сестрите, за да се установи родствена връзка. На последно място, приемливо ниво на сигурност относно самоличността може да бъде достигнато чрез сравняване с данните, отнасящи се до документацията за членовете на семейството в ДРН.

- **Своевременно и системно докладване към базата данни на Интерпол/LASP във връзка с изгубени и откраднати паспорти**

От октомври 2011 г. насам са въведени процедури за изпращането на всеки пет минути от Registru на данните на всички изгубени и откраднати паспорти до Националното централно бюро на полицията (оттук-нататък „НЦБ“), което е звеното за връзка с Интерпол. НЦБ изпраща тази информация на Интерпол също ежедневно посредством електронна система, функционираща в реално време. Не се прави разграничение между изгубените и откраднатите паспорти. Граничните контролно-пропускателни пунктове са свързани в базата данни на Интерпол за изгубени и откраднати паспорти. Броят на изгубените паспорти е много висок спрямо този на издадените. През 2011 г. 29 946 паспорта са били декларирани като изгубени, докато са били издадени 261 259. През 2012 г. 32 343 паспорта са били декларирани като изгубени, а са били издадени 260 393. От октомври 2011 г. насам е декларирано намирането и възвръщането на 15 603 изгубени паспорта.

- **Редовен обмен на образци на паспорти и сътрудничество с ЕС по въпросите на сигурността на документите**

Държавите — членки на ЕС, ежегодно получават актуална информация относно новите образци на паспорти на Република Молдова посредством специален канал за комуникация. Освен това от 2009 г. Република Молдова участва в Публичния регистър на автентичните документи за самоличност и пътуване онлайн (PRADO) на Съвета на Европейския съюз. Последната актуализация на системата PRADO бе извършена на 1 юли 2011 г., като с нея бяха представени новите образци със защитните елементи на молдовските биометрични паспорти. През декември 2012 г. бяха изпратени 65 нови образци със защитните елементи на молдовските дипломатически и служебни биометрични паспорти. През 2012 г. Отделът на документните експерти на Дирекция „Гранична полиция“ получи чрез Министерството на външните работи и европейската интеграция (оттук-нататък „МВнРЕИ“) образци на документите за пътуване на държавите — членки на ЕС (62 броя).

б) оценка на изпълнението на препоръките от оценката на въздействието

- *Въвеждане и прилагане на пропорционални, ефективни и възпиращи санкции за лицата с установена вина за продажбата или даването в заем на своите паспорти*

В член 361 от Наказателния кодекс на Република Молдова вече са предвидени санкции за изработване, притежаване, продажба или ползване на фалшиви официални документи. Що се отнася до изгубените или откраднати паспорти, молдовските власти

понастоящем разглеждат възможността за въвеждането на по-строги условия за издаването на паспорти на лица, които са сигнализирали за такива случаи.

- *Редовен обмен с органите на ЕС на информацията относно изгубени и откраднати биометрични паспорти, по-специално като се използва базата данни на Интерпол за изгубени и откраднати документи за пътуване*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР „Своевременно и системно докладване към базата данни на Интерпол/LASP във връзка с изгубени и откраднати паспорти“, стр. 5 от настоящия доклад.

- *Подсилване на правната уредба и институционалната рамка по отношение на Гражданския регистър, за да се предотвратят злоупотреби с промяна на имена или самоличност с цел придобиване на нов паспорт. Следва да се определят и прилагат ясни правила, що се отнася до промяната на името; правната уредба и институционалната рамка следва да се подсилят и да включват ефективен контрол, както и мерки за проследимост.*

Всеки гражданин може да подаде заявление с цел да промени собственото си или фамилното си име. Решението се взема от Централното бюро за гражданско състояние след становище на специална комисия. Законът не съдържа ограничение за това колко пъти може да бъде променяно собственото или фамилното име. Уникалният личен идентификационен номер (наричан отгук-нататък „УЛИН“) в акта за раждане никога не може да бъде променян и при промяна на собственото или фамилното име всички валидни дотогава документи за пътуване и самоличност стават невалидни. Граничните проверки при напускане на страната се извършват въз основа на УЛИН, като граничната полиция разполага с достъп до ДРН, където се съдържат данни за всички предишни собствени/фамилни имена на молдовски граждани. Въведената система значително намалява злоупотребите с промяна на имена.

Цялостна оценка — тематична област 1

Въведената организация и процедури осигуряват добро равнище на интегритет и сигурност на документите. Процедурите за регистрация на гражданско състояние и за издаване на съответните документи значително са се подобрили от 2010 г. насам. Въведените системи за подаване на заявления и за издаване на документи са сигурни, добре замислени и с тях се предоставя добра услуга на гражданите. Разпространяват се биометрични паспорти, отговарящи на изискванията на ICAO, и старите типове паспорти бързо се извеждат от употреба. От Република Молдова също така се изисква да предостави допълнителна информация относно големия брой изгубени паспорти.

Комисията счита, че като цяло **Република Молдова отговаря на критериите от втори етап, заложен за тематична област 1.**

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- въвеждане на използването на книжка с интегриран чип, като се прилага както Разширен контрол върху достъпа (Extended Access Control — EAC), така и Допълнителен контрол върху достъпа (Supplemental Access Control — SAC);
- автоматизиране на максимален брой процедури, премахване на оставащия брой неавтоматизирани процедури, които съществуват понастоящем, и създаване на електронна връзка между Registru и Министерството на вътрешните работи.

Тематична област 2 / тема 1 — Управление на границите

а) критерии от ПДЛВР

- **Ефективно прилагане на законодателството за граничния контрол посредством адекватни гранични проверки и наблюдение на границите, процедури и оперативна ефективност, ситуационна картина на национално и местно равнище, в това число извършване на анализ на риска, разузнаване и управление на движението на данни, както и пряк достъп и справка със съответните национални и международни бази данни**

На 1 юли 2012 г. влезе в сила Закон за граничната полиция, съгласно който Службата „Гранична охрана“ се реструктурира в дирекция „Гранична полиция“ към Министерството на вътрешните работи (МВР) на Република Молдова.

Граничната полиция има компетенции и изпълнителни правомощия в областта на интегрираното управление на граници, както и в предотвратяването и борбата с трансграничната престъпност. Законът за държавната граница следва определенията и рамката на Кодекса на шенгенските граници¹² и в него се отчита също така правната уредба на Европейския съюз за отговорността на превозвачите, особено Директивата относно задължението на превозвачите да съобщават данни на пътниците (Директива 2004/82/ЕО). Граничната полиция извършва дейността си при сходни правила и разпоредби като граничната охрана в държавите от ЕС, които са членки на Шенгенското пространство. В зоната, контролирана от Република Молдова, има 56 гранични контролно-пропускателни пункта (ГКПП) и движението през границите на Република Молдова е между 13 и 15 милиона пътници годишно. Граничните проверки като цяло се извършват в съответствие с най-добрите практики в Шенгенския каталог на ЕС.

Системите за докладване и анализ на риска са на много добро ниво — дори при сравнение със системите на шенгенските държави. Системата за анализ на риска следва общия интегриран модел за анализ на риска на Frontex (CIRAM) и профилите са добре съставени и с високо качество. Като част от Мрежата на Frontex за анализ на риска по източните граници (ЕВ-RAN), граничната полиция ежесечно обменя информация с Frontex. Освен това с помощта на мисията на ЕС за съдействие в областта на граничния контрол в Република Молдова и Украйна (EUBAM) граничната полиция и митническата служба и съответните служби на Украйна изготвят Общи доклади за оценка на сигурността на границите.

Наблюдението на границите се планира и осъществява съгласно система за анализ на риска. Броят на патрулите е на сравнително добро ниво. Интегрираното управление на границите (ИУГ) включва планове за изграждането на всеобхватна стационарна система за наблюдение по границите. Чрез въвеждането на стационарната система за наблюдение заедно с допълващите я преносими системи (без екипаж), граничната полиция може да осигури адекватно равнище на системата за наблюдение на границите. Граничната полиция разполага с достатъчен брой служебни кучета (общо 123, от които 74 са кучета следотърсачи). Като цяло устройствата за гранични проверки

¹² Регламент (ЕО) № 562/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2006 г. за създаване на Кодекс на Общността за режима на движение на лица през границите

на първа линия отговарят на европейските стандарти. Броят на сигналите в базите данни през 2012 г. е надхвърлял 5 700 (5 687 национални сигнала; 56 сигнала на Интерпол), като в сравнение с 2011 г. общият брой се е увеличил повече от четирикратно. Служителите на първа линия имат достъп до интегрираната информационна система на граничната полиция (BPIIS), правната уредба, чуждестранните сигнали, рисковите профили и интернет (напр. PRADO). Всички ГКПП имат онлайн връзка с централните бази данни. Заради липсата на достатъчно устройства, равнището на проверките на втора линия не е достатъчно добро на всички ГКПП.

- **Осигуряване на адекватна инфраструктура, техническо оборудване, информационно-технологични системи, финансови и човешки ресурси в съответствие със стратегията и плана за действие за ИУГ, които следва да бъдат приети, както и ефективно изпълнение на програмите за обучение и мерките за противодействие на корупцията**

Граничната полиция модернизира системата за наблюдение на границите и ще създаде Национален център за координация (НЦК). Разработването на ситуационната картина е част от осъществяван в момента план, състоящ се от три фази, наречен „Разработване на стационарна и мобилна комуникационна система на държавната граница“. Тези фази включват набавянето на оборудване и изграждането на стационарна и мобилна телекомуникационна система за цялата страна. Създаването на НЦК ще подобри осведомеността за ситуацията и също така ще позволи сътрудничеството с Европейската система за наблюдение на границите¹³ (EUROSUR). Граничната полиция разполага с достатъчен брой устройства за наблюдение на границите (например термовизионни камери и очила за нощно виждане, но понастоящем не разполага със стационарни системи за наблюдение).

Планира се служителите на граничната полиция да са 3 543 на брой, като понастоящем са заети 83 % от постове (2 945). Причината за липсата на персонал е, че за осъществяването на граничен контрол вече не се използват наборни войници, и всички вакантни места следва да бъдат заети до края на 2013 г. Националният колеж на граничната полиция организира двугодишни програми за обучение на подофицери и шестмесечни базисни курсове за обучение на новопостъпили служители. Двугодишната програма за подофицери прилага процеса от Копенхаген и бе изготвена с помощта на EUBAM и в съответствие с общата учебна програма на ЕС (Common Core Curriculum, наричана отгук-нататък „ССС“) за обучение в областта на граничната охрана. Като цяло програмите на обучение предоставят солидна основа за подготвянето на професионални служители за целите на управлението на границите. Граничната полиция вече е изпълнила по-голямата част от препоръките и е приложила по-голямата част от добрите практики в областта на предотвратяването на корупцията¹⁴, съдържащи се в Шенгенския каталог на ЕС относно контрола на външните граници¹⁵. Етичният кодекс за поведение на граничната полиция бе одобрен на 13 юни 2008 г., като заплатите на служителите на граничната полиция са на конкурентно ниво. Извършват се непланирани проверки, а служителите в граничната полиция трябва при встъпването

¹³ SEC (2011) 145 окончателен.

¹⁴ През 2012 г. е имало 87 разследвани случая на корупция, приключени са били 92 разследвания, приложени са били 102 дисциплинарни санкции, от които в 34 случая се е стигнало от освобождаване от длъжност. В периода 2010—2012 г. са били образувани четири наказателни производства по обвинения в тежки корупционни нарушения.

¹⁵ Шенгенски каталог на ЕС за граничния контрол по външните граници, връщането и обратното приемане, Документ 7864/09 на Съвета.

си в служба и след това ежегодно публично да оповестяват личните си интереси и доходите си. Въведена е система за редовна ротация на служителите.

- **Подобряване на междуведомственото сътрудничество (включително обмен на данни между Службата „Гранична охрана“ и правоприлагащите агенции), международното сътрудничество, включително сътрудничеството със съседните държави и прилагане на работните договорености с Frontex при високо ниво на ефективност.**

Междуведомственото сътрудничество в управлението на границите е достигнало задоволително равнище. Граничната полиция осъществява много активно сътрудничество с полицията, митническите органи и Бюрото за миграция и убежище (оттук-нататък „БМУ“). Сътрудничеството между граничната полиция и Главната прокуратура (оттук-нататък „ГП“) се увеличи в структурно отношение, след като граничната полиция получи нови правомощия за провеждането на наказателни разследвания. Основните форми на междуведомствено сътрудничество са обменът на информация, съвместните екипи за разследване, съвместните действия и съвместното обучение. На всички ГКПП граничната полиция и митническите органи са въвели проверка на едно гише. Те използват обща система за регистрация на товарни превозни средства и могат да ползват взаимно устройствата си, например за проверката на превозни средства.

Граничната полиция е установила всеобхватен набор от споразумения и протоколи за сътрудничество с Румъния и Украйна. През 2012 г. граничната полиция продължи сътрудничеството с EUBAM, осигурявайки ефективното изпълнение на дейностите от фаза 9 на годишния план за действие¹⁶. От 2006 г. граничната полиция има служител за връзка в съвместния център за трансгранично сътрудничество в Галац. Съществуват споразумения за сътрудничество с някои държави — членки на ЕС (Латвия, Литва, Естония, Унгария и Полша). Сътрудничеството с други страни от Общността на независимите държави (наричана оттук-нататък „ОНД“) се осъществява чрез Командния съвет на службите за гранична охрана на ОНД. И на последно място, съществува протокол за сътрудничество между службите за гранична охрана на държавите от ГУАМ¹⁷. През август 2008 г. граничната полиция подписа работно споразумение с Frontex и е взела участие в редица координирани дейности на Frontex . През декември 2012 г. бе създадена националната точка за контакт с Frontex (NFPOC) в рамките на Дирекция „Гранична полиция“, като ѝ бяха дадени правомощия за координация и изпълнение на предвиденото в Плана за сътрудничество с Frontex.

б) оценка на изпълнението на препоръките от оценката на въздействието

- *Продължаване на засилването на контрола по границите, включително чрез мерки за анализ на риска и наблюдение, както и предотвратяване и борба с корупцията по границите, и по-нататъшно задълбочаване на сътрудничеството с EUBAM във всички области на управлението на границите;*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 7 и 8 от настоящия доклад.

- *Засилване на сътрудничеството със съседните държави. Укрепване на двустранното и международното сътрудничество и обмена на информация във връзка със статистически и аналитични данни и тактически/оперативни данни/разузнавателна информация чрез мерки като организиране/участие в*

¹⁶ http://www.eubam.org/files/20121206142708402683P9AP_ENG_Second_Year.pdf

¹⁷ Организация за демокрация и икономическо развитие на Грузия, Украйна, Азербайджан и Република Молдова (ГУАМ)

съвместни трансгранични операции, съвместни екипи за разследване и съвместни разузнавателни екипи, подпомагане на обмена на длъжностни лица за връзка в такива операции, осигуряване на обучение за извършването на съвместен граничен и митнически контрол.

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 8, 9 и 10 от настоящия доклад.

- *Подобряване на обучението и изграждане на капацитет във връзка с международното сътрудничество в областта на митниците и правоприлагането и обмена на информация.*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 8, 9 и 10 от настоящия доклад.

- *Координиране на контролните дейности по общата граница. Обмен на разузнавателна информация и подобряване на общата оценка на ситуацията на оперативно равнище.*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 8, 9 и 10 от настоящия доклад.

- *Засилване на сътрудничеството със съседните държави, и по-специално с Украйна*

През 2007 г. органите на Република Молдова и Украйна започнаха пилотен проект относно съвместно управление на граничен контролно-пропускателен пункт Росошани—Бричани (наричан оттук-нататък „СУГКПП“). Пилотният проект във връзка със СУГКПП бе планиран и стартира с помощта и подкрепата на EUBAM и Европейската комисия. И двете страни по проекта си предадоха взаимно задълженията по извършване на проверки при излизане. Принципите „обслужване на едно гише“, „от близко разстояние“, „единно помещение“ и „рамо до рамо“ бяха успешно въведени в пилотния СУГКПП.

- *Продължаване на сътрудничеството с EUBAM и изпълнение на препоръките на EUBAM за подобряване и по-интензивно използване на мобилни единици*

Приднестровският сегмент от границата между Република Молдова и Украйна не попада под контрола на граничната полиция и митническите органи на Република Молдова. На въпросния сегмент са разположени 25 официални пропускателни пункта към Украйна, като международно признати гранични проверки и функции по наблюдение се извършват единствено от граничната охрана на Украйна. По протежението на вътрешната административна линия между Приднестровието и Република Молдова има 14 вътрешни поста за митнически контрол (ВПМК), на които митническите органи на Република Молдова извършват проверки на стоки.

През февруари 2013 г. молдовските власти започнаха прилагането на нова стратегия с цел предотвратяване на незаконната имиграция и трансграничната престъпност, както и с цел улесняване на пътничкопотока през Приднестровието. Стратегията включва мерки като: регистрацията на чужди граждани, влизачи на територията на Република Молдова и излизачи от нея през административната линия; засилване на капацитета на ВПМК от страна на БМУ (на 6 от ВПМК ще има денонощно работещ офис без почивен ден за регистрацията на чужденците); изготвянето на правила за ВПМК (защита на данните, обмен на информация между органите и разделение на задачите); информационна кампания относно новите правила за регистрацията на чужденците; въвеждането на мобилни екипи¹⁸ в цялата страна и засилване на сътрудничеството с органите на Украйна и с EUBAM. Съгласно стратегията чуждите граждани, влизачи

¹⁸ През април 2013 г. Дирекция „Гранична полиция“ получи цялото необходимо оборудване и 30 патрулни автомобила, благодарение на които мобилните екипи да могат да функционират.

или излизачи от територията на Република Молдова през Приднестровието, включително пребиваващите там, могат доброволно да се регистрират на ВПМК, ГКПП или в определени бюра в Кишинев, Белци или Комрат. Този механизъм няма да засегне движението на чужденци в рамките на международно признатите граници на Република Молдова. С цел борба с незаконната имиграция и трансграничната престъпност мобилен екип от 70 служители ще извършва почиващи на анализ на риска вътрешни проверки в цялата страна. Тези патрули действат по-често като съвместни патрули, включващи митническите органи, полицията, граничната полиция и БМУ. Предвижда се въвеждането на тази политика, включително на правната уредба, да се осъществи през първата половина на 2013 г. Освен това Република Молдова възнамерява да разшири практиката на извършване на съвместни проверки и патрули с украинската гранична охрана на централния (приднестровски) сегмент от общата граница. Началото на тази практика бе поставено през 2012 г. на северния сегмент от границата на съвместно управлявания граничен контролно-пропускателен пункт Росошани-Бричани и скоро тя ще бъде въведена и на граничния контролно-пропускателен пункт в Паланка / Маяки на южния сегмент от границата.

Оценка на тематична област 2 / тема 1 — Управление на границите

Граничната полиция на Република Молдова е организирана съгласно препоръките в Шенгенския каталог на ЕС, граничните проверки и наблюдението основно се извършват в съответствие със стандартите на ЕС, а системата за анализ на риска е организирана съгласно най-добрите шенгенски практики. Все още са необходими някои технически подобрения.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- въвеждане на стационарни технически системи за наблюдение по сухопътната граница; прилагане на най-добрите практики на ЕС за създаването на НЦК и РЦК;
- засилване на проверките на превозни средства за откриването на укрити лица и подобряване на анализа на риска и изготвянето на профили във връзка с трафика на хора (ТХ); подобряване на обучението и увеличаване броя на служителите на първа и втора линия за откриването на подправени документи; по-нататъшно набавяне на оборудване за проверките на втора линия и проверките на превозни средства; наблюдение и записване на граничните проверки чрез камери във всяка кабина; засилване на действията за превенция на корупцията в митниците и въвеждане на най-добрите практики на ЕС;
- по-нататъшно прилагане на концепцията за мобилни екипи за Приднестровието, състоящи се от компетентни правоприлагащи органи, обучени за борба с незаконната имиграция и трансграничната престъпност; следва да се осигури автоматичен обмен на информация и лични данни в реално време между всички правоприлагащи органи.

Тематична област 2/ тема 2 — Управление на миграцията

а) критерии от ПДЛВР

- **Продължаващо ефективно прилагане на споразумението за обратно приемане между ЕС и Република Молдова и мерките за реинтеграция на молдовски граждани (доброволно завръщащи се или обратно приети)**

Бюрото за миграция и убежище (БМУ) — отделение на Министерството на вътрешните работи, е компетентният орган по прилагането на споразуменията за обратно приемане на Република Молдова. Прилагат се следните споразумения за обратно приемане на Република Молдова и други държави: ЕС (подписано в Брюксел на 10 октомври 2007 г.), Норвегия (9 август 2006 г.), Конфедерация Швейцария (1 юни 2004 г., 19 май 2010 г.) и Турция (1 ноември 2012 г.). Продължават преговорите с Албания, Азербайджан, Руската федерация и Ливан. По време на последното заседание на Съвместния комитет за обратно приемане Молдова—ЕС¹⁹ бе обяснено, че що се отнася до молбите за обратно приемане на молдовски граждани от държави от ЕС, в техния брой се отчита спад от 242 през 2011 г. на 142 през 2012 г., и на 57 за първите 5 месеца от 2013 г. През 2012 г. най-голям брой молби са били подадени от Франция (54), Германия (34) и Австрия (26).

Министерството на труда, социалната закрила и семейството е въвело устойчиви мерки за реинтеграцията на молдовски граждани посредством бюрата на националната агенция по заетостта. Организиран се редовни изложения за предлагане на работни места, функционира гореща телефонна линия, наличната информация (диплянки, информационни табла, брошури) относно свободните работни места на пазара на труда и социалните обезщетения за безработица е изложена по подходящ начин във всички местни клонове. Програмата PARE 1+1 продължава да подпомага местните инвестиции на върнати молдовски граждани чрез допълващо държавно финансиране.

- **Ефективно прилагане на правната уредба за управление на миграцията, включително осигуряване на административни структури с достатъчни човешки ресурси с ясни и релевантни компетенции по всички аспекти от управлението на миграцията, както и ефективно сътрудничество между съответните агенции**

Рамката за управлението на миграцията в Република Молдова е Закон № 200/16.7.2010 г. относно режима за чужденците в Република Молдова. По-старите национални закони (напр. закон № 275/1994 г., закон № 180/2008 г.) все още се прилагат по отношение на законния престой на чужденци и не са били отменени и интегрирани в новия закон. Все още няма всеобхватни процедури за изясняване на сроковете и не са премахнати санкциите за нарушение в рамките на механизма за доброволно завръщане, като няма също така и гаранции за семействата и децата²⁰.

Бюрото за миграция и убежище (БМУ) в структурата на Министерството на вътрешните работи е главният орган, отговарящ за управлението на миграцията в Република Молдова. Комисията за координация на определени дейности, свързани с въпросите на миграцията (създадена с решение на правителството 133/23.2.2010 г.), осигурява изпълнението на всички държавни политики и стратегии в областта на миграцията, предотвратяването и борбата с незаконната миграция, както и координацията на дейностите на всички компетентни публични органи в областта на управлението на миграцията. В контекста на вътрешното реструктуриране на МВР БМУ бе снабдено с достатъчни човешки ресурси (22 служители) за координацията на няколко задачи, чието изпълнение бе предприето съгласно стратегията за миграция. Дирекцията за имиграция в рамките на БМУ разполага с допълнителни компетенции, като например регистрацията/анулирането на местожителството или пребиваването на чужденци, регистрацията на временно пребиваване на чужденци, командировани в

¹⁹ Последното заседание на Съвместния комитет за обратно приемане се проведе на 12 юни 2013 г.
²⁰ Съгласно минималните стандарти на Директива 2008/115/ЕО на Съвета за връщането на незаконно пребиваващи граждани на трети държави.

Република Молдова до 90 дни²¹, както и координацията на издаването на дългосрочни визи и борбата с незаконния престой на чужденци. Обучение за служителите на БМУ се осигурява редовно в рамките на различни проекти на ЕС с подкрепата на Международната организация по миграция (МОМ), Международния център за развитие на миграционната политика (МЦРМП) и ВКБООН. Подробни семинари относно визовата информационна система и посещения с учебна цел в няколко държави — членки на ЕС, са организирани в рамките на проекта ReVis.

По време на последното заседание на Съвместния комитет на Република Молдова и ЕС за улесняване на издаването на визи²² се стигна до заключението, че процентът на отказите за предоставяне на визи на молдовски граждани значително е намалял от 11,43 % през 2010 г. на 6,53 % през 2012 г. Статистиката за 2010 г. и 2012 г. сочи, че процентът на отказите за предоставяне на единна шенгенска виза е намалял в посолствата и консулствата на ЕС в Кишинев. За Чешката република — намаление от 22,72 % на 9,55 %; Литва — от 15,86 % на 2,9 %; Франция — от 14,11 % на 9,9 %; Полша — от 11,64 % на 6,42 %; Италия — от 15,23 % на 8,0 %; Унгария (общ център за приемане на заявления за издаване на визи) — от 7,75 % на 5,9 %; Германия — от 5,33 % през 2010 г. на 2,4 % през 2012 г. Среднопретегленият дял на отказите за предоставяне на виза през 2010 г. е бил 11,43 %; през 2012 г. той е бил 4,8 %. Процентът на многократните шенгенски входни визи, издадени в Република Молдова, също отбелязва стабилен ръст (25,2 % през 2010 г. и 26,7 % през 2012 г.).

- **Създаден и редовно актуализиран миграционен профил и ефективен анализ на данните за миграционното присъствие и миграционните потоци**

Според официалните статистически данни (гранични контролно-пропускателни пунктове) на 1 януари 2013 г. 899 500 молдовски граждани са били в чужбина, като престоят в чужбина на 274 500 от тях е бил под 3 месеца, на 289 500 — над 3 месеца, на 100 700 — до 1 година, на 55 600 — до 3 години, а на 179 100 — над 3 години. Разширеният миграционен профил (РМП) бе въведен с решение на правителството № 634/24.8.2012 г. относно одобряването на списък с показатели и шаблон на РМП. Първият РМП бе публикуван през април 2013 г. РМП ще служи като инструмент за разработването на по-ефективни и съгласувани миграционни политики в Република Молдова, които допълват националната стратегия за миграцията и нейния механизъм за координация. В рамките на БМУ бе създаден специализиран отдел, отговарящ за изготвянето и актуализирането на разширения миграционен профил (Отдел за информационно развитие, управление на данните и анализ на риска — 5 служители).

- **Съгласувано прилагане на ефективна методика за разкриване на незаконна миграция на територията на страната, анализ на риска (включително докладване на съответните агенции и анализ на всяко едно равнище на администрация, напр. местно, централно равнище), както и разследване на случаи на организирана чрез посредници незаконна миграция, в това число ефективно сътрудничество между съответните агенции**

Откриването на незаконно пребиваващи чужденци се осъществява чрез специални проверки и контрол от страна на БМУ. Доказателствата се сравняват с данните в Интегрираната автоматизирана информационна система в областта на миграцията и убежището (СИАМА) на БМУ, регистрите на граничната полиция; Държавния регистър

²¹ Съгласно Директива 96/71/ЕО относно командироването на работници в рамките на предоставянето на услуги.

²² Последното заседание на Съвместния комитет за облекчаване на визовия режим се проведе на 12 юни 2013 г.

на населението (ACCESS), Националното централно бюро на Интерпол, Компютърни доказателства за лица, които са обект на съдебно преследване — SEARCH. БМУ извършва внезапни полицейски проверки в цялата страна в сътрудничество с Инспекцията по труда, Държавния данъчен инспекторат и Националния център за обществено здраве. В резултат за нарушаване на правилата за престой и недеklarиран труд са осъдени 107 чужденци през 2011 г. и 123 чужденци през 2012 г. Осигурен бе допълнителен персонал (34 служители) за обезпечаване на регионалното измерение в страната и създаване на три регионални служби на БМУ за борба с незаконния престой на чужденци. Неотдавна БМУ създаде Отдел за информационно развитие, управление на данни и анализ на риска (5 служители), като граничната полиция също създаде специализиран отдел за анализ на риска в областта на незаконната миграция. Разпространението и използването на тези данни във всички ГКПП се осъществява чрез онлайн база данни, достъпна във всички ГКПП. За да гарантира всеобхватното прилагане на Закона за чужденците и съответните подзаконови актове, БМУ си сътрудничи със следните специализирани дирекции на МВР: Дирекция „Полиция“, Дирекция „Места за лишаване от свобода“, Служба за информация и сигурност, Дирекция „Гранична полиция“, Дирекция „Карабинери“. На 20 декември 2012 г. бе подписано споразумение за сътрудничество между БМУ и Дирекция „Гранична полиция“ с цел предотвратяване и борба с незаконната миграция на чужденци по границите и на територията на Република Молдова.

Прилага се план за действие за изпълнението на мерките за осигуряване на контрол на миграционните потоци през Приднестровието. Планира се да се осигури по-добра регистрация на чужденците на вътрешните постове за митнически контрол, както и контрол на миграционните потоци от страна на МВР на административната линия. В рамките на БМУ бе създаден отдел, отговарящ за управлението на дейността на вътрешните постове за контрол за доказателствата и регистрацията на чужденци. Задължението за регистрация ще се отнася само до чужденците, без да налага проверка на всички пътуващи лица, които пресичат Приднестровието. В допълнение към предлаганата процедура на вътрешните постове за контрол, чужденците могат да се регистрират: i) във всеки териториален офис за доказателства и документация относно населението на Министерството на информационните технологии и комуникациите, ii) в регионалните служби и всяко териториално поделение на БМУ (в Кишинев, Белци и Кахул) и iii) поделенията на Дирекция „Гранична полиция“, най-късно 72 часа след пресичане на границата.

- **Осигуряване на адекватна инфраструктура (включително центрове за задържане) и укрепване на отговорните органи, за да се осигури ефективното експулсиране от територията на Република Молдова на незаконно пребиваващи и/или транзитно преминаващи граждани на трети държави**

Прилагането на мярката за експулсиране се извършва от БМУ посредством отвеждане на чужденеца до държавната граница или до държавата на произход. Задържаните чужденци се настаняват в Центъра за временно настаняване на чужденци, поделение на БМУ, където е гарантиран достъпът до предвидените в законодателството правна помощ, социални и културни права и права на човека. В контекста на вътрешното реструктуриране на БМУ/МВР на центъра бяха предоставени допълнителни човешки ресурси, като понастоящем той има 5 служби и 40 служители. 360 чужденци са били задържани в периода 2009—2013 г., от които: 71 лица през 2009 г., 80 лица през 2010 г., 103 лица през 2011 г., 97 лица през 2012 г. и (до момента) 9 лица през 2013 г. От 115 случая за установяване на самоличност, заведени от БМУ, са били идентифицирани 85 задържани чужденци без документи за самоличност.

б) оценка на изпълнението на препоръките от оценката на въздействието

- *Организиране на постоянни, целенасочени информационни кампании с цел да бъдат разяснени правата и задълженията при безвизови пътувания, включително с информация относно правилата, които регламентират достъпа до трудовия пазар на ЕС (в т.ч. чрез портала на ЕС за имиграцията) и отговорността при евентуална злоупотреба с права, предоставени по силата на безвизовия режим*

Заседания в разширен състав на Специалната работна група по визовите въпроси бяха организирани със съветниците на високо равнище на ЕС, гражданското общество и неправителствени организации. Редовно се провеждат публични информационни мероприятия като част от мероприятията във връзка с интеграцията в ЕС, осъществявани от Министерството на външните работи и европейската интеграция (МВнРЕИ) в разнообразен медиен/социален контекст и в университетска среда. Тези публични мероприятия имат за цел също така да разяснят правата и задълженията при безвизови пътувания, включително с информация относно правилата, които регламентират достъпа до трудовия пазар на ЕС и отговорността при евентуална злоупотреба с права, предоставени по силата на безвизовия режим. Един много активен информационен център е разположен в Белци, в сграда на Националния университет. Освен това много комуникационни и информационни дейности се извършват в рамките на различни проекти на партньорството за мобилност между ЕС и Република Молдова (напр. проекта Legal in EU, Nexus, и др.). Що се отнася до конкретните условия за пътуване в ЕС, визовата политика на ЕС, разпоредбите на Споразумението за облекчаване на визовия режим между ЕС—Република Молдова, всички те са представени и постоянно актуализирани на уебсайта на МВнРЕИ (в частта, посветена на консулската информация), както и в Центъра за жалби на МВнРЕИ, безплатна гореща телефонна линия.

Оценка на тематична област 2 / тема 2 — Управление на миграцията

Оперативните процедури за прилагане на Закона за чужденците функционират и БМУ е поел ролята на координатор в управлението на миграционните потоци. Въведен е разширеният миграционен профил и наред с него доклад за оценка на данните. Съблюдава се ефективното прилагане на споразуменията между ЕС и Република Молдова за обратно приемане и облекчаване на визовия режим. Съществува адекватна инфраструктура, включително центрове за задържане.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- продължаване на прилагането на закон № 200/2010 г. относно режима за чужденците и отмяна на по-старите национални закони;
- укрепване на човешките ресурси за регионално присъствие на БМУ в областта на миграцията и борбата с незаконния престой на чужденци; осигуряване на механизъм за докладване и анализ на всички административни равнища чрез укрепване на отдела за анализ на риска;
- продължаване на процеса на откриване на отдели на БМУ за регистрация по линията с Приднестровието; сътрудничество с други правоприлагащи органи и обезпечаване на автоматичния обмен на данни.

Тематична област 2/ тема 3 – Политика в областта на убежището

а) критерии от ПДЛВР

- **Ефективно прилагане на законодателството в областта на убежището, включително предоставяне на адекватна инфраструктура и укрепване на отговорните органи (персонал, финансиране), по-специално в областта на процедурите по предоставяне на убежище, приема на лица, търсещи убежище, и защитата на техните права, както и интеграцията на бежанци; гарантиране на достъпа на лицата, ползващи се от международна закрила, до документите за пътуване, предвидени в законодателството**

Законодателството на Република Молдова в областта на закрилата на бежанците до голяма степен е в съответствие с международните и европейските стандарти. Законът за убежището предоставя необходимата институционална рамка и правни процедури и принципи. Законът се прилага по задоволителен начин. Качеството на процедурата за определяне на статута на бежанец е добро и се повишава. Достъпът до процедурата е гарантиран от закона и се прилага на практика. ВКБООН разполага с пълен достъп до съответните лица и има добри работни отношения с органите в областта на убежището и граничната полиция. Принципът на забрана на връщане се зачита на практика. Счита се, че определянето на статут на бежанец е с добро качество и продължава да се подобрява. През 2012 г. статут на бежанец в бил даден на 19 лица, а хуманитарна закрила е била предоставена на 45 лица. Общо са били взети 119 решения, което означава, че повече от половината от заявленията са довели до предоставянето на форма на закрила. Другите държави сред 5-те държави, оглавяващи класацията, що се отнася до дяла на заявленията, довели до предоставяне на форма на закрила, са: Армения, Афганистан, Киргизстан и Русия. Тези данни биха могли да са индикация, че решенията почиват върху обективна и актуална информация за държавата на произход (ИДП) и че закрила се предоставя на онези лица, които се нуждаят от международна закрила. Въпреки това е необходимо системата на ИДП да бъде подобрена и да бъдат наети още служители. При вземането на решения на първа инстанция²³ дялът на отменените при обжалване решения е изключително малък: през 2012 г. всички решения са потвърдени в рамките на съдебната процедура.

В рамките на Дирекция „Убежище и интеграция“ (ДУИ) 5 служители работят в Отдела за процедурата за международна закрила и убежище. Понастоящем се счита, че техният брой е достатъчен, тъй като броят на заявленията за убежище все още е сравнително малък (177 през 2012 г., 72 през 2011 г.), което гарантира достатъчно време за качествено провеждане на интервюта и вземане на решение. В помещенията на ДУИ има една стая за интервюта, която е добре оборудвана и предоставя достатъчно лично пространство на лицето, търсещо убежище. Докладите сочат, че специално внимание се обръща на най-уязвимите лица, като малолетните и непълнолетните, жертвите на изтезания, травмираните лица, жертвите на насилие или лицата с психично разстройство. По принцип на тези лица оказва помощ представител на неправителствената организация Memoria. В рамките на новата организация на БМУ беше създаден нов отдел — отдел за информация и за лицата без гражданство²⁴, но се занимава също и с регистрацията на лицата, търсещи убежище. Изготвени са въпросник, образец на интервю и ръководство, с които се гарантира прилагането на

²³ През 2012 г. средното време за обработване на първоинстанционните решения е било 107 дни, което е в рамките на 6-месечния срок. Когато се включи и втората инстанция, това време за обработване значително се увеличава — 401 дни. Понастоящем има 82 висящи дела (засягащи 85 лица) (очаква се решение на първа или въззивна инстанция).

²⁴ От въвеждането на процедурата са взети 17 решения. На 1 януари 2013 г. на територията на Република Молдова е имало 1 998 лица без гражданство (признати / с право на постоянно пребиваване).

правните разпоредби на практика. От февруари 2012 г. са получени 160 молби и на 16 лица е даден статут на лице без гражданство.

Законът за интеграция на чужденците в Република Молдова влезе в сила на 1 юли 2012 г. Разработени са методиките за провеждане на сесии за социално и културно приспособяване и курсове по официалния език. Одобрени бяха наредбата относно процедурата и условията за жилищно настаняване под наем за чужденци — бенефициери по програми за интеграция, и чужденци, ползващи се от форма на закрила, и наредбата за центъра за настаняване. Законът гарантира пълен достъп до пазара на труда за лицата, ползващи се от форма на закрила, и лицата, търсещи убежище, до помощ за безработни и до мерки за предотвратяване на безработицата. Наблюдават се няколко успешни пилотни проекта. Към момента на изготвяне на настоящата оценка все още не бе възможно за бежанците да се сдобият с документи за пътуване, позволяващи им да пътуват извън територията на Република Молдова. Заради проблеми с тръжната процедура за издаване на документи за самоличност и биометрични паспорти, тези документи ще бъдат налични до септември 2013 г. Наредбата за центъра за настаняване на лицата, търсещи убежище, бе одобрена от правителството на 28 декември 2012 г. Центърът съществува от септември 2010 г. и поддръжката му и възнагражденията на служителите му се плащат от държавния бюджет. Към 15 февруари 2013 г. в центъра за прием са живеели 18 лица, търсещи убежище, 2 лица, ползващи се от хуманитарна закрила, и 1 лице със статут на бежанец. Социални работници, правни съветници и ВКБООН имат постоянен достъп до центъра. Условията и качеството в центъра като цяло са добри, въпреки недостатъчния персонал и средства.

Оценка на тематична област 2/ тема 3 – Политика в областта на убежището

Законът за убежището се прилага в адекватна степен и качеството на процедурата за определяне на статут на бежанец е добро и се повишава. Република Молдова е разработила образцова процедура за определяне на статут на лице без гражданство. Значителен напредък е постигнат в областта на интеграцията.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- включване на звената за обслужване на „едно гише“ сред органите, компетентни да получават заявления за убежище, в член 52 от Закона за убежището;
- предоставяне на постоянно обучение в областта на убежището за полицията и граничната полиция; обезпечаване на необходимите експертни познания в областта на делата за убежище в съдебната власт, например чрез въвеждането на специализирани съдилища или специализирани съдии;
- по-нататъшно разработване на методиката за управление на ИДП и сигурен достъп до актуални брифинги по определени теми в областта на ИДП;
- увеличаване на финансирането за подпомаганите от държавата мерки за интеграция и разработване на етичен кодекс за служителите в центъра(центровете) за прием.

Цялостна оценка — тематична област 2

Комисията счита, че като цяло Република Молдова отговаря на критериите от втори етап, заложили за тематична област 2. Все още е необходимо по-нататъшното изпълнение на някои препоръки съгласно описаното по-горе.

Тематична област 3/ тема 1 — Предотвратяване на организираната престъпност, тероризма и корупцията и борба с тях

а) критерии от ПДЛВР

- **Изпълнение на стратегията и плана за действие за предотвратяване и борба с организираната престъпност, в това число ефективна координация между съответните органи, както и провеждане на ефективни разследвания, съдебно преследване и конфискации на приходите от престъпна дейност**

С цел изпълнение на националната стратегия за предотвратяване и борба с организираната престъпност няколко дейности за изпълнение бяха осъществени от 2011 г. насам. На 4 май 2012 г. бе създаден Националният съвет за координация на дейностите за предотвратяване и борба с организираната престъпност. Съветът е междуведомствен колегиум, създаден с цел осигуряване на ефективното сътрудничество между органите на централната публична администрация, както и координация на тяхната дейност в предотвратяването и борбата с организираната престъпност. На 8 юни 2012 г. бе одобрена пътна карта за изпълнението на препоръките на мисиите за оценка на ЕС, проведени през октомври—ноември 2011 г., по отношение на специалните разузнавателни средства и борбата с организираната престъпност. Националният център за координация на дейностите за предотвратяване и борба с организираната престъпност бе създаден от ГП. През 2012 г. 70 престъпления са извършени от 49 престъпни групи с 229 активни членове (от които 6 престъпни групи, извършващи престъпна дейност на международно равнище). В практиката бяха отчетени подобро докладване на гражданското общество за незаконна дейност, по-строго съхраняване на информация и поддържане на регистри и строга дисциплина за предотвратяване прикриването на престъпления и други нарушения.

Успоредно с изпълнението на стратегията и плана за действие на 5 март 2013 г. влезе в сила мащабна реформа на Министерството на вътрешните работи (МВР). Основните принципи и цели на реформата са: деполитизиране на дейностите на правоприлагащите служби; демилитаризиране на поделението на карабинерите; увеличено присъствие на правоприлагащите служби в цялата страна посредством по-координирано разполагане на полицейските звена; по-добра хармонизация и координация на различните дирекции на полицията с цел предотвратяване на припокриването и дублирането на функции; по-ефективен отговор на мащабните и тежките престъпления чрез специализиране на дейностите за наказателно разследване и на паралелните служби за съдебно преследване. С реформата на Министерството на вътрешните работи бяха въведени и се прилагат две нови концепции: специализиране на полицейските звена, занимаващи се със случаите на тежки престъпления и организирана престъпност, и полицейска дейност на базата на разузнавателни данни. Създаден бе Отделът за анализ на Дирекция „Полиция“, който разполага с петима служители, анализиращи разузнавателни данни, които използват I2 и информационнотехнологичния инструмент Letizia. Реформата бе всеобщо призната като отлично средство за разделяне на изготвянето на политики от прилагането им. Новите правомощия на министъра по отношение на полицейските дейности вече не включват предишната функция за наказателно разследване, в съответствие с най-високите стандарти на ЕС и международни стандарти. Първи положителен резултат от реформата е назначаването от правителството на началника на полицията по предложение на министъра на

вътрешните работи. Съгласно реформата на МВР карабинерите са реструктурирани, демилитаризирани и интегрирани в структурата на Главния инспекторат на полицията.

Предприети бяха действия за подсилване на лабораториите по криминалистика. Със заповед № 399 от 29 ноември 2012 г. бе създадена междуведомствена работна група с цел изготвяне на законодателната и регулаторната рамка, необходима за създаването и управлението на база данни за ДНК и ДНК лаборатория. През юни 2013 г. експерти от Австрия ще съдействат на МВР при изготвянето на закон за ДНК. 2 млн. EUR ще бъдат отпуснати за оборудване и обучение на служителите, работещи в техническата област и в областта на криминалистика.

Приети са всички имащи отношение международни конвенции и като цяло може да се счита, че действащите законодателна уредба и институционална система за правоприлагане са в съответствие с достиженията на правото на ЕС и най-високите стандарти на ЕС, като прилагането е в напреднала фаза. Въпреки това в законодателството за конфискацията все още се наблюдават някои пропуски, що се отнася до международните стандарти и достиженията на правото на ЕС. Тези пропуски се отнасят главно до правомощията за обезпечаване и конфискацията по отношение на трети страни.

Република Молдова следва да подсили сега действащите правила за регистрация на дружества и разпоредбите за корпоративната наказателна отговорност, за да ограничи използването на фиктивни дружества за изпирането на приходи от престъпна дейност и укриването на активи от престъпна дейност. Въз основа на статистиката относно конфискациите конфискуваните суми са малки в сравнение с броя на осъдителните присъди. Молдовските органи следва в по-голяма степен да използват правомощията си за конфискация. Република Молдова следва да създаде централизирана служба за възстановяване на активи, за да подсили идентифицирането и проследяването на приходите както от престъпна дейност на национално равнище, така и от трансгранична престъпна дейност, и следва целесъобразно да обменя информация със службите за възстановяване на активи в държавите членки.

Оценка на тематична област 3 / тема 1а — Предотвратяване на организираната престъпност и тероризма и борба с тях

Осъществяването на реформата на МВР бе надлежно планирано и пуснато в ход. Правоприлагащите органи, отговарящи за борбата с тежките и организираните престъпления, са добре координирани, доближават се до европейските стандарти и постигат резултати. Необходими са допълнителни адаптации и инвестиции в технически средства, за да бъде реформата устойчива и да даде максимални резултати.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- по-нататъшно разработване на стратегически модел за анализ на разузнавателната информация от полицията в съответствие с концепцията за полицейска дейност, основана на разузнавателна информация; активизиране на усилията за подобряване на координацията на задълженията по патрулиране на всички дирекции в рамките на националния инспекторат за патрулите; премахване на ролята на технически посредник на Службата за сигурност и разузнаване при прихващането на съобщения, тъй като за целите на наказателното разследване тези дейности следва да се извършват изключително от правоприлагащите органи;
- укрепване на правната уредба за конфискацията, създаване на служба за възстановяване на активи, увеличаване на прозрачността на правните субекти и

системно използване на правомощията за конфискация.

- **Прилагане на законодателството за предотвратяване на трафика на хора и на съответната национална програма, включително ефективна координация между държавните агенции и ефективна закрила на жертвите на трафик, особено децата;**

Република Молдова отбеляза значителен напредък в областта на борбата с трафика на хора през последните 2 години от гледна точка на модернизиранието на правната и институционалната уредба. Очевидно е, че на политиките за борба с трафика на хора е отреден приоритет в политическия дневен ред. 75 % от действията в Националния план за действие за периода 2010—2011 г. и в Националния план за действие за периода 2012—2013 г. (що се отнася до действията, планирани за 2012 г.) бяха изцяло изпълнени, а 11 % от тях бяха частично изпълнени. Много дейности, заложи в плана, бяха осъществени и благодарение на подкрепата от международни и неправителствени организации в рамките на редица международни програми. Нов 6-и план за действие в областта на ТХ ще бъде изготвен през втората половина на 2013 г. Статистиката²⁵ сочи, че на границите са установени 18 случая на трафик на хора, засягащи 35 лица, докато броят на случаите през 2010 г. е бил 10 (15 лица), а през 2011 г. — 13 (19 лица). Над половината от случаите са установени на летището в Кишинев. Жертвите по принцип са млади момичета, които са били обект на трафик за Обединените арабски емирства, Турция, Северен Кипър и Саудитска Арабия, и в много редки случаи — за държави от ЕС.

Законите и наредбите за ТХ са в съответствие с международните и европейските стандарти в тази област — Протоколът от Палермо, Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност (2000 г.) и Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора (Варшава, 2005 г.) са ратифицирани и се прилагат. Организацията на националната система за борба с трафика на хора почива върху междуведомственото сътрудничество между институциите, които в най-голяма степен имат отношение към проблема, както и гражданското общество. Освен това акцентът е поставен върху подхода, основан на правата на човека, чиято цел е да се отреди приоритет на нуждите на жертвите. Все повече усилия се полагат в областта на международното полицейско и съдебно сътрудничество, в това число договарянето на двустранни споразумения с някои от държавите, които са крайна цел на трафика на хора. В рамките на реформата на МВР Центърът за борба с трафика на хора (ЦБТХ) бе изцяло интегриран в Главния инспекторат на полицията, като за директор на ЦБТХ бе назначено цивилно лице с голям опит в областта на борбата с трафика на хора.

Що се отнася до реалното осъществяване на политиките за борба с трафика на хора, въпреки значителните усилия изглежда, че отпуснатите бюджетни средства (финансови и човешки ресурси) все още са недостатъчни от гледна точка на цялостната ангажираност на държавата и устойчивостта на действията в дългосрочен план. Правителството системно активизира усилията в това отношение. Понастоящем държавата не може да финансира неправителствени организации (заради действащата

²⁵ Годишни данни за ТХ: регистрирани престъпления (140 през 2010 г.; 111 през 2011 г.; 151 през 2012 г.) и жертви, на които е оказана помощ от Центъра за помощ и закрила на жертви и потенциални жертви на трафик на хора (355 през 2010 г.; 339 през 2011 г.; 424 през 2012 г.). Жертви, чиято самоличност е установена, по данни на МВР: 131 през 2011 г.; 266 през 2012 г. Осъдителни присъди: 7 през 2011 г.; 13 през 2012 г. Жертви на трафика на деца, на които е оказана помощ: 9,6 % през 2010 г., 14 % през 2011 г., 13 % през 2012 г..

нормативна уредба), което до известна степен пречи на пълноценното сътрудничество с гражданското общество. Неотдавна обаче бе одобрен проектозакон за публичното финансиране на частни социални услуги. Що се отнася до събирането на данни, националната статистическа база данни за ТХ все още е в процес на изграждане. Правоприлагащите органи разполагат със своя база данни за разследванията и наказателните производства, а Министерството на труда и социалната закрила разполага с база данни за подпомаганите лица. Неотдавна съвместно с МОМ постоянният секретариат на Националната комисия за борба с трафика стартира пилотен проект за хармонизация на събирането на данни.

Правителството отчита необходимостта от превенция и се ангажира с нейното осъществяване, като националната референтна система за ТХ осигурява също така помощ за потенциалните жертви и уязвимите групи. Въпреки това изглежда, че въпросът за превенцията до известна степен е предмет на тясно тълкуване, като тя следва да включва действия по отношение на първопричините за ТХ. В тази връзка правителството полага усилия, с подкрепата на специализирани неправителствени организации, за подобряване на закрилата на уязвимите деца, като в момента се обмисля проектозакон за закрила на децата. Създадени са специални помещения за провеждане на интервюта с деца, като допълнително в регионите ще се устроят специални стаи за интервюта на жертвите и свидетелите. Съставени са указания за полицейските служители и здравните и социалните работници, които да ги насочват при разрешаването на случаи на домашно насилие. Освен това Министерството на финансите ще отпусне средства за кампании за повишаване на осведомеността сред обществото за 2013 г. До август 2013 г. се провеждат кампании за формиране на общественото мнение относно опасностите и тежкия характер на престъпленията в интернет, които ще бъдат последвани от провеждани в продължение на седмица кампании за ТХ през октомври 2013 г., които ще съвпаднат с деня на ЕС, посветен на борбата с трафика на хора.

Правителството изглежда силно ангажирано със справянето с корупцията сред държавните служители и длъжностните лица в публичната сфера и тяхното участие в случаи на трафик на хора. През 2012 г. обект на наказателно разследване станаха 11 лица, попадащи в категорията на длъжностните лица в публичната сфера, от които 7 лица бяха изправени пред съд, разследването срещу 1 лице бе прекратено, а срещу 3 лица все още тече наказателно разследване.

Оценка на тематична област 3 / тема 1 б — Предотвратяване на трафика на хора

Значителни подобрения бяха постигнати посредством прилагането на националния план за действие. Организацията на националната система за борба с трафика на хора почива върху междуведомственото сътрудничество, включително сътрудничеството с гражданското общество. Следва да бъдат осигурени допълнително финансиране и персонал, за да се обезпечат ангажиментът и отговорността на правителството за прилагането на политиките за борба с ТХ.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- консолидиране на националната база данни за трафика на хора, захранвана с данни от всички правоприлагащи органи и от публичните и частните органи, отговарящи за оказването на помощ на жертвите; отпускане на достатъчни човешки и финансови ресурси за изпълнението на националния план за действие;
- свързване на националната система за закрила на жертвите и потенциалните жертви на трафика на хора с националната система за закрила на децата; създаване на

национален фонд за подпомагане, закрила и компенсация на жертвите;

- по-нататъшно разработването на минимални стандарти за качество за оказването на помощ и третирането на жертвите и потенциалните жертви на трафика на хора и признаване на статута на социалните работници; прилагане на закона и наредбата за акредитиране на частните доставчици на социални услуги.

- **прилагане на законодателството за предотвратяване и борба с корупцията, осигуряване на ефективното функциониране на независимата агенция за борба с корупцията; съставяне на етични кодекси и разработване на обучение в областта на борбата с корупцията, които да са предназначени по-специално за длъжностните лица, работещи в правоприлагащите и съдебните органи;**

През последните четири години Република Молдова направи сериозни крачки в борбата с корупцията, като неотдавна бяха констатирани няколко случая на злоупотреба със служебно положение по високите етажи. Неотдавнашните събития в Република Молдова сочат, че непряката политическа зависимост на институциите за борба с корупцията представлява заплаха за провеждането на професионални и независими разследвания срещу високопоставени длъжностни лица. С разследванията не следва да се злоупотребява и те не трябва да бъдат превръщани в средство за политическа разправа. Трябва да се въведат адекватни гаранции за обезпечаване на независимото и ефективно функциониране на институциите за борба с корупцията. Назначенията на най-високите постове следва да се извършват съобразно обективни и прозрачни критерии.

С решение на парламента през юли 2011 г. Република Молдова прие Националната стратегия за борба с корупцията за периода 2011—2015 г., която представлява комплексен и добре разработен програмен документ. През февруари 2012 г. парламентът прие Плана за действие за периода 2012—2013 г. за изпълнение на стратегията²⁶. Много от мерките се забавиха или изобщо не бяха изпълнени, като ефектът от изпълнените мерки тепърва трябва да се установи. Няма индикации относно прогнозните крайни срокове за осъществяване на мерките, които още не са изпълнени.

В сферата на предотвратяването на корупцията Република Молдова е предприела стъпки за осигуряване на повече прозрачност в публичния сектор с цел повишаване на общественото доверие в публичните институции, по-голяма съпричастност на гражданите към процеса на вземане на решения в правителството и ограничаване на уязвимостта към корупция. Част от тези усилия е свързана с широкомащабна програма за свободно достъпни данни, посредством която молдовското правителство предоставя на обществеността достъп до различни блокове публична информация в отворен формат, включително информация за бюджета. Република Молдова също така въведе през 2008 г. задължението инициаторът на даден законодателен проект да публикува

²⁶

Средствата, необходими за изпълнение на включените в плана действия, ще бъдат предоставени по линия на отпуснатите за периода 2012—2013 г. средства за публичните органи, финансирани от държавния бюджет и местните бюджети, в допълнение към външното подпомагане, което публичните органи следва да получат за изпълнението на конкретни проекти: подпомагане на Проекта на Съвета на Европа „Добро управление и борба с корупцията“ в рамките на Източното партньорство, подпомагане от Европейската комисия по проекта „Подпомагане на правителството на Република Молдова за поддържане на дейностите за борба с корупцията, реформа на Министерството на вътрешните работи, включително полицията, и защита на личните данни“.

този законодателен текст онлайн, за да се даде възможност на гражданите да изпращат публични коментари.

Националният център за борба с корупцията (НЦБК) разполага с важни правомощия в областта на предотвратяването на корупцията и молдовските институции започнаха прилагането на планове във връзка с етичното поведение въз основа на оценката за рисковете от корупция във всяка институция²⁷. По искане на правителството или на парламента НЦБК също така предоставя експертно мнение в областта на борбата с корупцията по отношение на законодателни предложения.

В областта на противодействието срещу корупцията правомощията са поделени между НЦБК и специализираната прокуратура за борба с корупцията (ПБК). По-голямата част от следствената дейност се извършва от служители на НЦБК, като прокурорът от ПБК ръководи и наблюдава дейността, издава различни разрешения или подава заявления за различни съдебни разпореждания в следствената фаза. През 2012 г. НЦБК бе реорганизиран и бе прехвърлен от надзора на правителството под надзора²⁸ на парламента само за да се върне отново под надзора на правителството през май 2013 г.

В закона за НЦБК са предвидени проверки, свързани с начина на живот²⁹, и тестове за етично поведение, чието евентуално прилагане за останалата част от публичната администрация се обмисля от молдовските власти. Несъответствията могат да привлекат вниманието към проблеми и могат да доведат до налагането на санкции, в това число освобождаване от длъжност. Подробните процедури за проверките, свързани с начина на живот, все още са в процес на изготвяне. От техническа гледна точка понастоящем единствено Службата за информация и сигурност може да извършва подслушване на телефонни разговори. НЦБК може да слуша прихванатите разговори в реално време и да прави протоколи и аудио записи за прокурорите. Финансовите разследвания представляват слабо звено в дейността на правоприлагащите органи в Република Молдова. Липсата на задълбочена специализация на следователите, провеждащи финансови разследвания, в крайна сметка има — предвид сложния характер на разследванията — сериозно негативно отражение по отношение на възстановяването на активи от осъдените ответници.

Свалянето на имунитета на съдиите за наказателни разследвания за корупция (членове 324 и 326) е стъпка в правилната посока. Подобни мерки следва да се обмислят и спрямо всички останали категории длъжностни лица, които се ползват с имунитет.

²⁷ До момента тази система не оказва очакваното въздействие и не е променила значително подхода към етичното поведение в публичния сектор. Самооценката за рисковете от корупция в повечето случаи бе формално упражнение и политическата нестабилност се отрази на капацитета за управление на публичните институции. Планове във връзка с етичното поведение, които бяха изготвени вследствие на този процес, не бяха със задоволително качество. Наскоро НЦБК се сдоба с правомощието да участва в дейността на работните групи, натоварени с анализа на рисковете от корупция, и да коментира тази дейност — до този момент НЦБК имаше единствено общи надзорни функции, които не даваха възможност за съществено участие в процеса.

²⁸ Функционалната независимост се осигурява посредством процедура за назначаване на директора на НЦБК, така че мандатът му да не съответства на този на правителството, парламента или президента; назначаване на директора и заместник-директорите на НЦБК въз основа на заложените в законодателството критерии за професионализъм и политическа необвързаност; в процедурата по назначаване/освобождаване от длъжност участва повече от един орган; строги условия за освобождаване от длъжност преди изтичане на мандата, които са много подробно определени в закона.

²⁹ Проверките във връзка с начина на живот се отнасят до проверката за съответствие на начина на живот на дадено лице със законните му доходи.

През 2011 г. са били постановени 314 решения, свързани с корупция, но само няколко от тях за корупция по високите етажи — 213 осъдителни присъди, 18 оправдателни присъди и 83 прекратени съдебни производства. През 2012 г. са били постановени 293 решения — 197 осъдителни присъди, 27 оправдателни присъди и 69 прекратени производства. През 2012 г. само по 17 дела е постановена присъда лишаване от свобода — останалите осъдителни присъди са били глоби или условни присъди, или забрана за заемане на длъжност в публичния сектор. Тази практика не е задоволителна, тъй като съдилищата показват снизходителност към нарушителите. НЦБК поръча аналитично изследване, за да оцени с помощта на МІАРАС³⁰ нивото на присъдите във всички дела за корупция, внесени в съдилищата. Препоръчително би било също така да се организират дискусии в рамките на молдовската съдебна система относно практиката по отношение на санкциите (насоки за присъдите), чрез които да се гарантира, че спрямо случаите на корупция се прилагат възпиращи санкции.

Националната комисия за етично поведение (НКЕП) е автономен публичен орган, който не е зависим от други правителствени агенции, други органи или лица. Членовете ѝ се назначават от парламента за срок от 5 години. НКЕП отговаря за декларациите за имущество, интереси и несъвместимост. Законът за нейното създаване влезе в сила на 1 март 2012 г., но НКЕП започна дейност едва на 1 март 2013 г. В НКЕП има 21 длъжности, от които 12 вече са заети. НКЕП упражнява надзор по отношение на всички високопоставени официални лица, прокурори, съдии, държавни служители и други ръководни длъжности, като обхваща общо около 25 000 държавни служители. НКЕП разполага с оскъдни ресурси от гледна точка на софтуера и техническите възможности. Новоназначената НКЕП все още не е постигнала стабилни резултати при проверките на имуществените декларации, декларациите за интереси и несъвместимост.

Наскоро бе приет закон, с който се удвояват заплатите на служителите на НКЕП (500 EUR за редова длъжност надолу в йерархията, което е равно на възнаграждението на съдия от Върховния съд или заместник главен прокурор), което обаче може да наложи осигуряването на същото третиране за прокурорите от ПБК, за да не се наруши балансът в системата.

Република Молдова бе оценена от GRECO и към нея бяха отправени 17 препоръки, 9 от които в сферата на финансирането на партиите и 8 във връзка с инкриминацията. В доклада на GRECO се отчита, че са положени много усилия за изпълнението на всички препоръки. До момента законодателството в отговор на препоръките все още не е прието, но работна група, създадена от Централната изборителна комисия (ЦИК)³¹, подготви и подложи на публично обсъждане проектозакона, който сега следва да бъде приет. Свалянето на имунитета на съдиите за наказателни разследвания за корупция (членове 324 и 326) е стъпка в правилната посока. Подобни мерки следва да се обмислят и спрямо всички останали категории длъжностни лица, които се ползват с имунитет.

³⁰ Проект „Подпомагане на правителството на Република Молдова в областта на борбата с корупцията, реформата на Министерството на вътрешните работи, включително полицията, и защитата на личните данни“

³¹ ЦИК се състои от представители на различни политически партии с три длъжности на пълно работно време плюс 20 служители, като те извършват дейност главно по време на изборната кампания. ЦИК трябва да разполага с необходимите ресурси за активното осъществяване на сериозен надзор на финансирането на предизборните кампании и на политическите партии по принцип.

Оценка на тематична област 3 / тема 1в — Предотвратяване и борба с корупцията

Бяха предприети решителни действия по отношение на укрепването на НЦБК и ПБК и започването на дейност от Националната комисия за етично поведение. Продължават да са нужни солидни защитни механизми, адекватно финансиране и допълнителни мерки за изграждане на капацитет, за да се гарантира пълната политическа независимост на всички органи за борба с корупцията.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- установяване на стабилна система за назначения, основана единствено на професионални и обективни критерии, за ключовите постове в институциите за борба с корупцията, прокуратурата и Върховния съд, чрез която да се гарантира тяхната безпристрастна и независима дейност; сливане на ПБК и НЦБК ограничаване на дейностите до корупцията по високите етажи; подобряване на схемата на възнагражденията и увеличаване на броя на служителите във всички институции за борба с корупцията (НЦБК, ПБК и НКЕП);
- по-нататъшно развиване на законодателството и практиката във връзка с проверките на имуществени декларации/имущество с недоказан произход и конфликти на интереси, както и развиване на капацитета в правоприлагащите органи за провеждане на финансови разследвания; прилагане на разпоредбите за извършваните от НЦБК проверки във връзка с начина на живот въз основа на най-добрите европейски практики и създаване на механизъм за сътрудничество с НКЕП за съвместни проверки във връзка с начина на живот; преразглеждане на съществуващия имунитет на длъжностни лица през фокуса на най-добрите международни практики; обучение за съдиите, прокурорите и служителите в правоприлагащите органи относно най-добрите европейски практики в областта на прихващането на съобщения.

- **Прилагане на законодателството и стратегията за предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризъм, прилагане на съответното законодателство за конфискацията на активи на престъпници (в това число разпоредбите относно трансграничните аспекти);**

Правната уредба на Република Молдова за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризъм (БИП/БФТ) е много всеобхватна и завършена. Много административни органи участват в режима на Молдова за БИП/БФТ, изпълнявайки различни роли и функции, като всички добре са усвоили компетенциите си. Равнището на институционална координация и сътрудничество между различните органи е добро, съгласно изискванията на международните стандарти.

През 2012 г. Република Молдова прие и приложи няколко закона (Закон за капиталовия пазар, Закон за платежните системи и електронните пари, Закон за специалната следствена дейност), подзаконови нормативни актове (Решение относно регулирането на мерките за БИП/БФТ за небанковия финансов пазар), както и указания и препоръки с цел отстраняване на някои от недостатъците, идентифицирани в 3-тия доклад за взаимна оценка на Комитета MONEYVAL на Съвета на Европа. Необходимо е да бъдат отстранени няколко по-маловажни недостатъка, що се отнася до криминализирането на изпирането на пари и финансирането на тероризъм, като в тази връзка молдовските власти са подготвили законодателни промени, които в момента са в ход. Сега действащите разпоредби за тези престъпления обаче съответстват на конвенциите на Специалната група за финансови действия (FATF), на ЕС и на международните

конвенции. През 2011 г. от 151 дела, образувани от звеното за финансово разузнаване, обвинения бяха повдигнати по 4 дела, а осъдителни присъди бяха постановени по две дела.

Всички институции бяха включени като активни членове в Националната стратегия за БИП/БФТ за периода 2013—2017 г., която предстои да бъде одобрена съвсем скоро от молдовското правителство. В плана за действие за всяка една от тези институции са определени конкретни задачи, задължения и срокове, като координацията се осъществява от Службата за предотвратяване и борба с изпирането на пари³² (СПБИП), а надзорът — от специална комисия на молдовския парламент. Изглежда, че осъществяването от Националната банка на Молдова (НБМ), Националната комисия за финансовия пазар (НКФП) и СПБИП надзор и ръководство на финансовите звена, попадащи в обхвата на режима на Молдова за БИП/БФТ, са подходящи и съответстват на международните стандарти. Налице е добра степен на спазване от страна на финансовите звена на превантивните мерки съгласно стандартите на FATF и ЕС: комплексна проверка на клиента; засилени мерки за идентифициране; текущи бизнес отношения; видни политически личности; бенефициер; електронни преводи; водене на регистри; обучение; вътрешни процедури и политики; звена за съответствие; доклади за подозрителни трансакции (ДПТ).

В доклада от декември 2012 г. на Комитета MONEYVAL на Съвета на Европа бе отчетен стабилен напредък, постигнат от Република Молдова в областта на проверките на клиентите и докладването. Въз основа на този доклад Република Молдова бе поставена под опростен режим на наблюдение от декември 2012 г.

Оценка на тематична област 3/ тема 1г — Предотвратяване на изпирането на пари и на финансирането на тероризъм

Правната уредба за БИП/БФТ е всеобхватна и се прилага надлежно. Равнището на институционална координация и сътрудничество между различните органи е адекватно и отговаря на европейските и международните стандарти.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- допълнително подсилване на режима на санкции за БИП/БФТ, увеличаване на наказанията и подобряване на режима на конфискация, обезпечаване и изземване за средства в контекста на БИП/БФТ; прилагане на мерки за наблюдение спрямо специално определени предприятия и професии извън финансовия сектор; привеждане на операциите с парични средства в брой по границите в съответствие със законодателството на ЕС и стандартите на FATF;
 - по-нататъшно системно и навременно прилагане на Националната стратегия за БИП/БФТ за периода 2013—2017 г. и на препоръчания план за действие, изготвен от MONEYVAL.
-
- **прилагане на националната стратегия за борба с наркотиците и на свързания с нея план за действие, осигуряване на достъп на граничните контролно-пропускателни пунктове до данни за изземването на наркотици и свързаните лица; по-нататъшно развиване на сътрудничеството и на обмена на**

³² СПБИП е член със статут на наблюдател на Мрежата „Камден“ на агенциите за възстановяване на активи (CARIN).

информация със съответните международни органи в сферата на борбата с наркотиците.

Националната стратегия за борба с наркотиците за периода 2011—2018 г. и Националният план за действие за борба с наркотиците за периода 2011—2013 г. се прилагат в съответствие с европейските стандарти. В момента се съставя новият Национален план за действие за борба с наркотиците за периода 2014—2018 г., като еднакво внимание се отделя на действията както по отношение на употребата на наркотици, така и по отношение на трафика на наркотици.

Както бе предвидено в плана за действие, през април 2012 г. Република Молдова се присъедини към Групата „Помпиду“ на Съвета на Европа. След подписването през 2012 г. на меморандум за разбирателство с Европейския център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите (ЕЦМНН) бе установено добро равнище на сътрудничество.

Създадената през 2011 г. Национална комисия за борба с наркотиците координира сътрудничеството между правителствените институции и изпълнява функции за връзка с неправителствени институции и гражданското общество по всички въпроси, засягащи политиката за наркотиците. Установено е много добро ниво на сътрудничество и координация между съответните органи. Прилага се подход за поддържане на баланс между услугите за намаляване на търсенето и намаляване на предлагането.

Сътрудничеството между Дирекцията за борба с наркотиците на Главния инспекторат на полицията на МВР и институциите, отговарящи за превенцията и грижите, е на много добро равнище. Сътрудничеството с неправителствените организации, занимаващи се с оказването на помощ на употребяващите наркотици, е задоволително, но изглежда по-развито при действията, свързани с HIV, отколкото при превенцията на употребата на наркотици и ограничаването на вредните последици. През 2004 г. бяха въведени заместващи лечения, като в центровете за здраве и грижи се предоставя метадон.

Всички престъпления, свързани с наркотици, и други категории престъпления се докладват и регистрират като престъпления в Интегрираната автоматична информационна система, създадена от МВР за регистрирането на престъпления, наказателни дела и извършители на престъпления. Успешно бяха проведени няколко специални операции в областта на борбата с наркотиците. През 2012 г. са регистрирани 1 457 престъпления, свързани с наркотици, и са документирани 8 престъпни групи, занимаващи се с трафик на наркотици. Обемът на иззетите през 2012 г. наркотици е бил 304,89 kg. Налице е базисен криминалистичен капацитет на равнище райони, но не могат да се извършват предварителни тестове за наркотици на иззетите вещества. Ето защо за извършването на анализ се разчита на външни лаборатории по криминалистика, което е времеемка и неефективна практика.

Република Молдова не е значима държава нито в трафика, нито в производството на наркотици, но служи за транзитна точка за наркотици, предназначени за Западна Европа. На дейностите за борба с наркотиците до момента пречат недостатъчният брой на специализирани полицейски служители и недостатъчното оборудване. Правителството предприе сериозни стъпки за справяне със ситуацията в контекста на текущите мерки за реформа на полицията и увеличава броя на служителите и активизира реорганизацията на специализираните звена за борба с наркотиците на Дирекцията за борба с наркотиците на МВР.

Борбата с отглеждането на марихуана в страната бе едно от най-значимите предизвикателства пред Дирекцията за борба с наркотиците през последните години. Същевременно обаче от 2012 г. насам синтетичните канабиноиди и синтетичните катинони се очертават като все по-сериозен проблем.

Данните сочат, че синтетичните наркотици са доста широко разпространени (амфетамини, метамфетамини, синтетичен канабинол и някои синтетични аналгетици като трамадол, за които се твърди, че са евтини и сравнително лесно достъпни). В отговор на тази тенденция МВР поиска от правителството да включи много от тези синтетични наркотични вещества в официалния списък на забранените вещества. Употребата на множество наркотици (различни наркотици или наркотици заедно с алкохол и други вещества) също става все по-разпространена.

Оценка на тематична област 3/ тема 1д — Прилагане на политиката за борба с наркотиците

Планът за действие за периода 2011—2013 г. в контекста на Националната стратегия за борба с наркотиците и институционалната рамка се прилагат добре и междуведомственото сътрудничество е на добро равнище. Национална комисия за борба с наркотиците функционира добре, а Дирекцията за борба с наркотиците на МВР е добре организирана и наскоро значително увеличи своя аналитичен капацитет на оперативно равнище. Необходимо е по-голямо участие на неправителствени организации в дейностите за намаляване на търсенето на наркотици и на вредните последици.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- по-нататъшно активизиране на усилията за оборудване на полицията с технически средства за идентифициране на веществата, открити в рамките на полицейски операции;
- осигуряване на по-нататъшно участие на неправителствените организации, занимаващи се с дейности за борба с наркотиците и лечение на наркотична зависимост.

- **Прилагане на съответните конвенции на ООН и Съвета на Европа, както и на препоръките на GRECO в гореспоменатите области.**

Законът и стратегията за предотвратяване и борба с организираната престъпност изцяло отговарят на разпоредбите на Конвенцията на ООН срещу трансграничната организирана престъпност и допълнителните протоколи към нея.

б) оценка на изпълнението на препоръките от оценката на въздействието

- *Предотвратяване на корупцията и борба с нея на всички нива и във всички сфери.*

Частично прилагане — вж. точката от критериите на ПДЛВР. Освен това с подкрепата на Проекта за борба с корупцията, изпирането на пари и финансирането на тероризъм в Република Молдова (MOLICO) бе изготвено Практическо ръководство за разследването на корупция и престъпления, свързани с корупция. Ръководството е предназначено за прокурорите, занимаващи се с дела за корупция, и за следователите в Прокуратурата за борба с корупцията, Националния център за борба с корупцията, МВР и Службата за сигурност и разузнаване.

- *Подобряване събирането на данни за престъпниците и ОПГ на национално равнище, включително чрез създаване и/или усъвършенстване на национални бази данни.*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 17, 18 и 24 от настоящия доклад.

- *Продължаване на усилията за подобряване на показателите за данните и на събирането на данни за престъпността във всички области на престъпна дейност.*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 17, 18 и 24 от настоящия доклад.

- *Приоритетно изпълнение на действия за борба с корупцията във всички области, както и по отношение на по-общи аспекти на върховенството на закона. Националните органи трябва да имат капацитет да се борят с корупцията на всички нива — централно, регионално, местно и в специфични сектори, като се обърне специално внимание на правоприлагащите и митническите органи.*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 19 и 22 от настоящия доклад.

- *Осигуряване на ефективна защита на свидетелите на трафик на хора и допълнително подобряване на защитата, подпомагането и подкрепата за жертвите на трафик на хора.*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 18 и 19 от настоящия доклад.

- *С молдовските власти трябва да бъдат договорени процедури за конфискация на активи, за да може да се възстановява откраднато имущество или съответно реализирана печалба и да се намали финансовата мощ на ОПГ, като по този начин се съдейства за тяхното разформироване.*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 17, 22 и 23 от настоящия доклад.

Тематична област 3/ тема 2 – Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси

а) критерии от ПДЛВР

- **Прилагане на международни конвенции относно съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси (по-специално конвенциите на Съвета на Европа)**

Република Молдова разполага с всеобхватна и осъвременена правна уредба за целите на международното правно сътрудничество по наказателноправни въпроси. Законът за ратифициране на Втория допълнителен протокол към Конвенцията на Съвета на Европа за правна взаимопомощ по наказателноправни въпроси бе приет на 26 декември 2012 г. Тази рамка, която се състои от няколко международни, регионални и национални инструменти, дава възможност на Република Молдова по адекватен начин да иска и предлага международно сътрудничество по наказателноправни въпроси, в съответствие с европейските стандарти. Правната уредба обхваща традиционните области на сътрудничество като екстрадицията, съдебни поръчки, прехвърляне и поемане на наказателни производства, молби за признаване и изпълнение на съдебни решения по наказателни дела на чужди съдилища и искане за прехвърляне на осъдени лица. Тази уредба включва някои разпоредби относно използването на доста ефективни методи за разследване, като например изслушвания посредством видеоконференция, трансгранично наблюдение, контролирани доставки, операции под прикритие и съвместни екипи за разследване. В резултат правната уредба е достатъчна силна, за да отговори на нарастващата нужда от сътрудничество в борбата с най-тежките

престъпления като тероризма, организираната престъпност, трафика на наркотици, трафика на хора, корупцията, киберпрестъпността и изпирането на пари.

От 2012 г. представителят на прокуратурата на Република Молдова присъства на пленарните заседания на Експертния комитет на Съвета на Европа по въпросите на функционирането на европейските конвенции в областта на сътрудничеството по наказателноправни въпроси.

Входящите и изходящите искания за международно сътрудничество се предават през централните органи, Главната прокуратура (ГП) и Министерството на правосъдието (МП), съгласно правилата, определени в Наказателнопроцесуалния кодекс в зависимост от етапа на процедурата (криминално разследване или присъда вследствие на проведен съдебен процес).

И двата органа осъществяват задачите си в координация с други национални или международни органи и институции. Те разполагат с достатъчно служители, особено съдилищата, вследствие на няколко решения, приети в началото на 2013 г. от Висшия съвет на магистратите за увеличаване броя на съдия-следователите. Все по-голямо внимание се отделя на осигуряването на необходимото обучение и в момента се полагат усилия за увеличаване на нужните за тази цел бюджетни средства.

Наличните статистически данни сочат, че както ГП, така и МП редовно получават искания за обработване на значителен брой молби за международно правно сътрудничество. Що се отнася до **екстрадицията, поемането и прехвърлянето на наказателни производства, изглежда, че Република Молдова по-често е страната, отправяща исканията, отколкото страната, получаваща такива.** В периода 2009—2012 г. средно на година ГП е получила искания за обработването на около 227 изходящи искания за екстрадиция и само 27 входящи искания за екстрадиция. ГП е обработила средно 31 случая за поемане (входящи искания) на наказателни производства и 11 случая на прехвърляне (изходящи искания) на наказателни производства. Обратно, през същия период при съдебните поръчки изглежда, че Република Молдова по-често е била получаващата искания страна, отколкото страната, отправяща такива, като средно на година ГП е обработила средно 494 входящи искания и 388 изходящи искания.

От МП също постоянно се иска да обработва искания, но броят им е по-малък, отколкото отправените към ГП. В периода 2012—2013 г. МП е обработило 71 изходящи и 12 входящи искания за **екстрадиция**. МП е обработило 14 **случая на поемане на наказателни производства (входящи искания)** и не е обработило нито едно **искане за прехвърляне на наказателно производство (изходящи искания)**. Що се отнася до **съдебните поръчки**, за МП са налице само общи данни, а именно 1 068 случая на входящи и изходящи искания по гражданскоправни и наказателноправни въпроси, като броят на наказателните производства е малко по-нисък от този на гражданските производства.

Освен това МП е единственият орган, отговарящ за исканията за признаване и изпълнение на наказателни присъди и исканията за прехвърляне на осъдени лица. В периода 2012—2013 г. МП е обработило 16 входящи и 12 изходящи искания за признаване и изпълнение на наказателни присъди. То е обработило и 390 искания за прехвърляне на осъдени лица в Република Молдова и 21 искания за прехвърляне на осъдени лица в чужди държави.

Статистиката за екстрадицията сочи, че ГП обработва по-значителен брой искания от МП. Тази разлика просто отразява факта, че исканията, свързани с дела, които се

намират в досъдебна фаза, са много повече на брой от тези за дела в съдебна фаза (вж. по-горе относно компетенциите).

Що се отнася до екстрадицията, ГП и МП са **отхвърлили ограничен брой входящи искания**. В периода 2009—2012 г. ГП е отхвърлила само 15 искания на правно основание, най-вече защото съответните лица са били граждани на Република Молдова или заради изтичане на давностни срокове. В периода 2012—2013 г. МП е отхвърлило само едно искане на правното основание, че на въпросното лице е предоставено убежище. Ограниченият брой откази може да се счита за знак, че органите на Република Молдова са отворени за сътрудничество с трети държави.

Средната продължителност на обработването е важен показател за оценяване на ефективността на международното правно сътрудничество. **Сроковете за обработване** на исканията от страна както на ГП, така и на МП³³ изглеждат разумни и не надхвърлят средните за ЕС.

- **Високо ниво на ефективност на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси на съдиите и прокурорите с държавите — членки на ЕС**

Мнозинството (около 2/3) от горепосочените обработени искания са се отнасяли до ОНД и само по-малко от 1/3 — до държави — членки на ЕС. Органите на Република Молдова осигуряват ефективното сътрудничество със съответните органи на държави — членки на ЕС.

- **Сключване на споразумение за оперативно сътрудничество с Евроюст**

През есента на 2012 г. Евроюст финализира Доклада за оценка на Република Молдова относно защитата на данни и през ноември 2012 г. уведоми Съвета за предложението за започване на официални преговори на 1 февруари 2013 г. с цел сключване на споразумение за оперативно сътрудничество. Първият кръг на преговорите, който беше много конструктивен, се проведе на 10 юни 2013 г., като вследствие се очаква преговорите скоро да приключат.

б) оценка на изпълнението на препоръките от оценката на въздействието

- *Укрепване на съдебната система, включително съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси, и по-специално взаимна правна помощ*

Понастоящем Република Молдова осъществява всеобхватна реформа на своята съдебна система въз основа на стратегията и плана за действие за периода 2011—2016 г., в това число важни законодателни и институционални промени. През септември 2012 г. бе създадена дирекция за осъществяването на реформата на ГП и през декември 2012 г. Висшият прокурорски съвет одобри Стратегическата програма за развитие на прокурорските служби за периода 2012 —2014 г., която в момента се изпълнява.

Тематична област 3/ тема 2 — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси

Република Молдова е надежден и активен партньор в областта на правното

³³ i) входящи искания за екстрадиция: МП ги обработва за 3—4 месеца, а ГП за 2—3 месеца; ii) входящи съдебни поръчки: МП ги обработва за 2—3 месеца, а ГП за максимум 6 месеца; iii) МП обработва входящите искания за признаване и изпълнение на наказателни присъди за около 3 месеца, а изходящите искания за признаване и изпълнение на наказателни присъди — за 4—5 месеца. iv) МП обработва искания за прехвърляне на осъдени лица в чужди държави за 5—6 месеца.

сътрудничество и постигнатите от нея резултати сочат, че страната е отворена за сътрудничество с държавите — членки на ЕС, и други държави.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- по-нататъшно подобряване на обучението за съдиите и прокурорите по международни въпроси, в това число увеличаване на нужното финансиране;
- по-нататъшно усъвършенстване на статистическите данни и регистриране на последните чрез използване на съвместно определен списък с параметри, приложим, където това е целесъобразно, както към ГП, така и към МП.

Тематична област 3/ тема 3 — Сътрудничество в областта на правоприлагането

а) критерии от ПДЛВР

- **Високо ниво на оперативния капацитет и капацитета за специални разследвания на правоприлагащите служби и последователното и ефективното му използване за борба с трансграничната престъпност**

От въвеждането на реформата на МВР през март 2013 г. Националният следствен инспекторат на полицията се състои от специализирани дирекции (тежки престъпления, организирана престъпност, измами, наркотици, звено за намеса) и два центъра (трафик на хора и ИТ), които се борят, в една и съща институционална рамка, с целия спектър на тежката и организирана престъпна дейност. Чрез три регионални подразделения се осигурява покритие на дейностите в цяла Република Молдова. Те са подотчетни на централните дирекции и провеждат разследвания независимо.

От правна и техническа гледна точка реформата осигури по-добро сътрудничество между полицейските служби и прокурорите. В рамките на ГП бе създаден специализиран отдел — Отдел за контрол и разследване на организираната престъпност — който е натоварен със задължения в областта на осъществяването и управлението на съдебното преследване по дела за организирана престъпност, представителството на обвинението в съдилищата и контрола и координацията на дейностите на специалните подразделения, отговарящи за предотвратяването и борбата с организираната престъпност. Освен това ГП управлява отдел за борба с трафика на хора и отдел за борба с киберпрестъпността.

През декември 2012 г. влезе в сила нов закон за специалната следствена дейност, а през април 2012 г. бяха приети някои изменения в Наказателнопроцесуалния кодекс. И с двата закона се осъществява хармонизация на действащото законодателство с новите разпоредби за борбата с трансграничната престъпност и международните съвместни екипи за разследване, преразглеждат се също така националното законодателство за прихващане на телефонни разговори и съответното законодателство в рамките на Конвенцията за полицейско сътрудничество в Югоизточна Европа.

Със сега действащата правна уредба се осигурява по-подходяща и законосъобразна система за използването на специални разузнавателни средства, която е регламентирана от закона и е под контрола на прокурора и съдебната власт. Правните разпоредби съответстват на международните правни стандарти и правните стандарти на ЕС и предоставят на разположение на разследващите служби широка гама от инструменти за разследване. Благодарение на такива средства вече са разрешени различни престъпления, като изглежда, че следователите и прокурорите имат ясна представа и разбиране за това кога използването на тези инструменти е целесъобразно и оправдано от правна гледна точка.

Оборудването за прихващане и записване на разговори по телефона или чрез устройства за подслушване се намират в помещенията на Службата за сигурност и разузнаване (ССР) и под нейния контрол. ССР отговаря за получаването на сигналите от телефонната компания или от устройствата за подслушване и предава тези сигнали на разследващите служби за целите на тяхната дейност. Чрез сега действащата система се създава ситуация, при която служители с други задължения (например разузнаване или контраразузнаване за целите на държавната сигурност) разполагат с данни, които са част от криминални разследвания, регламентирани от НПК, и контролират тези данни.

Липсата на контрол на Приднестровието до известна степен пречи на усилията на Република Молдова за осигуряване на обществения ред и сигурност. Контрабандата на стоки е най-често срещаната незаконна дейност, като ефектите от нея се ограничават благодарение на присъствието на EUBAM. На този етап няма формално полицейско сътрудничество между Кишинеу и Тираспол.

- **Висока ефективност на сътрудничеството в областта на правоприлагането между съответните национални служби — особено граничната охрана, полицейските и митническите служители, както и на сътрудничеството със съдебните органи**

През 2012 г. Република Молдова въведе инструмент за международно съдебно и полицейско сътрудничество: съвместните екипи за разследване (СЕР). Правният контекст е член 19 от Конвенцията на ООН³⁴ срещу транснационалната организирана престъпност, Конвенцията от Палермо, която влезе в сила след ратифициране в Република Молдова на 16 септември 2005 г. В съответствие с изискванията на ЕС законодателството на Молдова определя общите условия, при които могат да бъдат сформирани такива екипи. Моделът, използван от молдовските органи, се основава на Рамковото решение и резолюцията на Съвета на ЕС относно СЕР.

Що се отнася до отношенията между полицията и прокуратурата, не бяха констатирани сериозни пречки или недостатъци в комуникацията. Въведеното сътрудничество е на добро ниво и е налице ясно разделение на правомощията между полицията и прокуратурата. Изследваните случаи сочат, че и от двете страни е налице задълбочено и ефикасно познаване на наказателните процедури и техниките на разследване. Новата система, създадена с реформата на МВР, ще трябва да бъде приложена и използвана. Друга мярка за засилване на междуведомственото сътрудничество беше създаването в структурата на ГП през февруари 2013 г. на отдел за контрол³⁵ и разследване, който е специализиран в областта на организираната престъпност и се състои от 10 прокурори с най-малко 10-годишен опит.

Правомощията на главния прокурор представляват чувствителен въпрос. Освен че ръководи главната прокурорска служба и отговаря за най-тежките наказателни дела, главният прокурор разполага и със значителното правомощие да отнема и поема дела от всички по-нисшестоящи прокурори. Това правомощие, включено във всички правни рамки с цел координация и осигуряване на заместник в случаи на „бездействие“, може силно да ограничи независимостта и автономията на прокурорите и следва да се упражнява много внимателно и в много ограничена степен. Повдигнати бяха някои

³⁴ По силата на конвенцията компетентните органи на две или повече държави — страни по конвенцията, могат по взаимно съгласие да създадат СЕР с конкретна цел и за органичен срок за провеждането на криминални разследвания в една или повече от държавите.

³⁵ Целта по осъществяването на контрол касае начина, по който правоприлагащите органи отнасят, регистрират и уведомяват за случаи на организирана престъпност.

въпроси относно възможността това правомощие да бъде ограничено по някакъв начин или по-добре регламентирано.

Други форми на междуинституционално сътрудничество между правоприлагащите органи, в това число в областта на предотвратяването и борбата с корупцията, се основават на системи за обмен на информация. От юли 2008 г. ГП, МВР, митническата служба и Националният център за борба с корупцията имат обща Автоматизирана интегрирана информационна система с данни за престъпленията, наказателните дела и извършителите, както и наказателнопроцесуалното законодателство.

- **Подсилени двустранни и многостранни споразумения за оперативно сътрудничество в областта на правоприлагането, включително чрез своевременно споделяне на релевантни сведения с компетентните правоприлагащи органи на държавите — членки на ЕС**

В резултат на текущата реформа на МВР в началото на 2013 г. бе създаден нов Център за международно полицейско сътрудничество (ЦМПС). ЦМПС обединява три подразделения на МВР с правомощия в областта на международното полицейско сътрудничество: НЦБ Интерпол, Национален виртуален център SELEC (Център за правоприлагане в Югоизточна Европа)/ГУАМ и Националното звено на връзка на Европол. Всички служби и отдели, отговарящи за международното полицейско сътрудничество, вече са обединени в една единствена структура и се помещават на едно и също място.

НЦБ Интерпол представлява центърът за международно полицейско сътрудничество в рамките на МВР и е свързан с МП, Митническата служба, Службата за сигурност и разузнаване, ГП, Гранична полиция и Националният център за борба с корупцията. Офисът на Интерпол получава и изпраща всички международни заявления за информация, отнасящи се до базите данни на Интерпол, и е свързан към различни бази данни и регистри в Република Молдова. Потокът на входящата информация е стабилен, а потокът на изходящата информация се увеличава. Служителите и специалистите в отдела са напълно наясно с възложените им правомощия и задължения.

Част от по-общата система за международно полицейско сътрудничество е звеното „ГУАМ“, което осигурява ежедневния обмен на информация между Грузия, Украйна, Азербайджан и Република Молдова. Количеството информация, което Република Молдова обменя с тези държави чрез звеното, е забележително. Молдовските органи участват в работата на SELEC (Център за правоприлагане в Югоизточна Европа) и са командировали двама служители за връзка в центъра SELEC, като наред с обмена на информация се планират и осъществяват много съвместни операции с държавите от SELEC. Република Молдова е назначила лице за връзка в Бюрото за координация на борбата с организираната престъпност в рамките на Общността на независимите държави (ОНД).

ГП на Република Молдова е подписала споразумения за сътрудничество с подобни институции в Румъния, Украйна, Китай, Турция, Ирландия, Унгария, Италия и Южна Корея. През 2012 г. ГП на Република Молдова подписа споразумения и меморандуми за сътрудничество с: Дирекцията за разследване на организираната престъпност и тероризма, Румъния; Федералната прокуратура на Кралство Белгия, Главната прокуратура на Армения, Министерството на правосъдието на Грузия. В момента се договарят двустранни споразумения с Азербайджан, Руската федерация, Беларус, балтийските страни и България.

Два успешни примера за осъществено неотдавна международно полицейско сътрудничество представляват по-специално задържането на опасен молдовски престъпник във Верона (Италия) с подкрепата на Националното централно бюро на Интерпол в Рим и карабинерите във Верона, и видео интервю с чувствителен характер на жертва на трафика на хора.

През май 2013 г. Митническата служба на Република Молдова подписа меморандум за взаимно разбирателство с Европейската служба за борба с измамите (OLAF). Той предвижда засилване на сътрудничеството, обмен на информация и съвместни операции за противодействие на трансграничната престъпност.

- **Сключване на споразумение за оперативно сътрудничество с Европол**

След подписването през 2007 г. на стратегическо споразумение с Европол бе създадено национално звено за връзка (НЗВ) на Европол с цел обмен на стратегическа и техническа информация с агенцията на ЕС. Молдовски служител за връзка ще бъде делегиран в Европол в Хага в края на юли 2013 г., след като в началото на 2013 г. бе подписано споразумение за връзка. Тече фазата на подготовка за подписването на споразумение за оперативно сътрудничество с Европол и Република Молдова очаква проучвателно посещение от Европол, чиято цел е да се извърши оценка на режима на страната за защита на данните.

б) оценка на изпълнението на препоръките от оценката на въздействието

- *Следва да се подобри сътрудничеството между органите на Молдова и на държавите членки, включително обменът на информация с Европол*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 29 и 30 от настоящия доклад.

- *Следва да се засили сътрудничеството между органите на Молдова и техните партньори в държавите — членки на ЕС, в областта на защитата и подпомагането, включително по отношение на идентифицирането и насочването на жертвите на трафик на хора и тяхното безопасно завръщане*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 18, 29 и 30 от настоящия доклад.

- *Под егидата на Европол, а когато е уместно и с подкрепата на канали на Интерпол, следва редовно да се изготвят оценки на заплахите и да се осъществява обмен на информация относно тежки престъпления. Следва да се събират сравнителни данни за престъпността съгласно съвместно определени показатели.*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 29 и 30 от настоящия доклад.

- *Следва да се подсилят обменът на добри практики и обучението на правоприлагащите служби.*

Вж. точката от критериите на ПДЛВР на стр. 29 и 30 от настоящия доклад.

Оценка на тематична област 3 / тема 3 — Сътрудничество в областта на правоприлагането

Съгласно европейските стандарти чрез правните разпоредби на разследващите служби се предоставя широка гама от специални инструменти за разследване. Всички правоприлагащи органи разполагат със съответните възможности и са ангажирани със засилване на международното сътрудничество, като оперативното споразумение с Европол значително би подобрило тези перспективи.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- по-нататъшно развиване на силни връзки между отдела на полицията за борба с регионалната и транснационалната организирана престъпност и съответните отдели в ЕС и в региона, както и с Европол;
- по-нататъшно прилагане на съвместно планиране на координирани мерки и разследвания между националния инспекторат за патрулите и граничната полиция, особено с оглед на осъществяването на специални мерки за разследване, като например контролирани доставки;
- засилване на сътрудничеството с украинските гранични и правоприлагащи органи с подкрепата на EUBAM; насърчаване на оперативните връзки и на обмена на информация между Кишинев и Тираспол, без да се засяга процесът „5+2“ за уреждане на спора.

Тематична област 3 / тема 4 — Защита на данните

а) критерии от ПДЛВР

- **Прилагане на законодателството за защитата за личните данни; Осигуряване на ефективното функциониране на независимия надзорен орган за защита на данните включително чрез отпускане на необходимите финансови и човешки ресурси**

Изменената през април 2013 г. нормативна уредба за защита на данните съответства на европейските стандарти, в това число *достиженията на правото на ЕС*, по-специално Директива 96/46/ЕО. Законът определя правата на физическите лица при обработване на техните лични данни и се прилага *inter alia* за данните, обработвани от предприятията, публичната администрацията и сектора на полицията (с изключение на данните, класифицирани като „държавна тайна“).

Законът поверява главната отговорност за надзора върху спазването на стандартите за защита на личните данни на независим орган: Националният център за защита на личните данни (НЦЗЛД). Докладът на НЦЗЛД за 2012 г., който може да бъде намерен на многоезичната и лесна за ползване уебстраница на центъра, показва широката гама от дейности на НЦЗЛД и добри резултати при прилагането на закона за защита на данните. Това е знак, че НЦЗЛД не само изпълнява задълженията си по осъществяването на контрол на законосъобразността на обработването на лични данни, а полага и усилия за обучението на отговарящите за контрола на обработването на данни от други институции. Процедурите за уведомяване за обработването на данни са добре установени.

Съгласно одобрената през 2008 г. със закон структура на центъра максималният брой на служителите е 21. Понастоящем са назначени 16 души и на центъра е предоставен достатъчен финансов ресурс. През 2012 г. центърът е извършил 82 проверки, в резултат на които е издал 6 решения за прекъсване на дейността по обработване на лични данни, 1 решение за прекратяване на дейността по обработване на лични данни и е образувал 4 процедури за нарушение във връзка с отказа на органите да декласифицират информация, за която се счита, че е класифицирана неоснователно. Разполагайки с правомощия да разследват жалби от субекти на лични данни, през 2012 г. служителите на центъра са разгледали 214 молби и други жалби (почти 3 пъти повече в сравнение с 2011 г. и 10 пъти повече, отколкото през 2010 г.), от които 98 молби са приети и 5 са отхвърлени, в 111 случая са дадени обяснения, а в 6 случая в административния съд са заведени съдебни дела заради отказа на органите да декласифицират информация, за

която се счита, че е класифицирана неоснователно. Освен това през 2012 г. центърът е проверил 41 проекта на нормативни и правни актове, издадени от други органи, за съответствие с принципите на защита на личните данни.

Оценка на тематична област 3 / тема 4 — Защита на данните

Законодателството се прилага в съответствие с европейските стандарти, включително достиженията на правото на ЕС в областта на защитата на данните. Националният център за защита на личните данни е независим и функционира пълноценно.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- в случай на допълнително преразглеждане на законодателството да се предвиди възможността за изменението му, така че в него сред задачите на центъра официално да бъде включена функцията за предварителна консултация;
- по-нататъшно активно проследяване на висящите съдебни дела с цел изясняване прилагането на закона в случаи, в които личните данни са обработвани от правоприлагащ орган; активизиране на усилията за повишаване на осведомеността сред обществото относно правилата, приложими за защитата на данни в електронни съобщения.

Цялостна оценка — тематична област 3

Комисията счита, че до голяма степен Република Молдова отговаря на критериите от втори етап, заложи за тематична област 3. Необходимо е по-нататъшното изпълнение на няколко препоръки, за да бъдат изпълнени всички критерии.

ТЕМАТИЧНА ОБЛАСТ 4: ВЪНШНИ ОТНОШЕНИЯ И ОСНОВНИ ПРАВА

а) критерии от ПДЛВР

- Да се гарантира, че свободата на движение на територията на Република Молдова на молдовските граждани, законно пребиваващите чужденци или лицата без гражданство не подлежи на неоснователни ограничения, в това число мерки с дискриминационен характер на каквато и да било основа, като пол, раса, етнически или социален произход, генетични характеристики, здравословно състояние (включително ХИВ/СПИН), език, религия или убеждения, политически или други мнения, принадлежност към национално малцинство, имотно състояние, рождение, увреждане, възраст или сексуална ориентация;

Както се вижда от критериите на ПДЛВР, ограничаването на свободата на движение на територията на Република Молдова на молдовски граждани или законно пребиваващи чужденци или лица без гражданство е свързана с процедурата за тяхната регистрация / прекратяване на регистрацията. Чрез прилагането на Закона за чужденците от 2010 г. бе създадена нова институционална рамка за управление на законно пребиваващите в страната чуждестранни мигранти. В рамките на МВР бе създадено Бюро за миграцията и убежището (БМУ), с което бе въведен единен пункт за обслужване за бързото приемане, обработване и издаване на разрешения за пребиваване и на документи за самоличност на законно пребиваващите в страната чужденци, както и за процедури за покана, разрешения за репатриране и удължаване на визи. На 10 декември 2012 г. службата за издаване на документи за чуждите граждани отвори два регионални офиса:

един в Белци (Северна регионална служба), който се очаква да обслужва около 13 % от живущите в страната чужденци, и един в Комрат (Южна регионална служба), който се очаква да обслужва около 11 % от чужденците. Централата на БМУ в Кишинев продължава да обслужва чужденците, живущи в столицата, както и в централната част на страната.

Освен това одобреният от правителството на 9 ноември 2011 г. план за действие за опростяване на условията за имиграция на чужденци с цел работа и улесняване на подаването на заявления за пребиваване от чужди инвеститори (Указ № 106) през 2012 г. доведе до важни законодателни изменения в Закона за чужденците от 2010 г., Закона за трудовата миграция от 2008 г. и Закона за ХИВ от 2007 г. С тези изменения бяха премахнати действащи дотогава дискриминационни разпоредби и ефективно бяха премахнати ограниченията за пътуване и постоянно пребиваване за чужденци, живеещи с ХИВ/СПИН. Освен това измененията в Закона за ХИВ се концентрират върху мерки за превенция, целящи да се намали уязвимостта на жените към заразяване с ХИВ, по-специално чрез насърчаване на програми и действия в цялата страна в подкрепа на обучението и равенството на половете. Въведени бяха и мерки, целящи да се гарантират поверителността на медицинските данни от страна на медицинските институции и защитата на личните данни относно лица, заразени с ХИВ, от страна на публичната администрация.

- **Пълен и ефективен достъп до документи за пътуване и документи за самоличност за всички молдовски граждани, включително жени, деца, хора с увреждания, лица, принадлежащи към малцинствата и други уязвими групи;**

Конкретни мерки бяха предприети, за да се улесни издаването на документи за самоличност на непълнолетните и социално уязвимите лица. През 2009 г. правителството направи първото заявление за лични карти безплатно (Решение № 844 от 18 декември 2009 г.); всяка година през април и май се провежда информационна кампания („Лични карти за млади граждани“). През 2011 г. 6 699 лица са получили своите първи документи за самоличност. От 2011 г. насам Министерството за информационните технологии и комуникациите води регистри и е извършило анализи на случаите на отказ на издаване на документи за самоличност; тази оценка, която се използва, за да се направлява изпълнението на мерки за улесняване на достъпа на всички молдовски граждани до документи за самоличност, се изготвя на всяко тримесечие.

Категориите лица, които се възползват от улеснения достъп до документи за самоличност, включват също и лица с тежки, подчертани или средно тежки увреждания; ветерани от Втората световна война и лица с приравнен статус; ликвидатори от Чернобилската авария и лица с приравнен статус; лица, пострадали по време на военния конфликт в Приднестровието. За тези категории лица първият път документите за самоличност могат да се издават безплатно. Тази социална услуга е постоянна за лицата с увреждания. Безплатно първо издаване на лична карта и паспорт е осигурено също и за жертвите на наводненията от лятото на 2010 г. (еднократно); донорите на кръв / кръвни съставки (еднократно); и бебета на възраст до 1 година, които трябва да получат здравно лечение в чужбина, въз основа на предварително разрешение от Министерството на здравеопазването (за тези случаи е предвидена ускорена процедура за издаване).

От януари 2012 г. за хората с увреждания са въведени мобилни бюра за документи за самоличност и доставяне на документите за самоличност в дома. Мобилните услуги са безплатни за децата на възраст до 1 година, нуждаещи се от медицинско лечение в

чужбина (въз основа на направление от страна на Министерството на здравеопазването), както и за лицата с тежки увреждания (въз основа на направление от страна на Министерството на здравеопазването или Министерството на труда, социалната закрила и семейството). През 2012 г. мобилните бюра за документи са доставили 155 документа за самоличност, а 108 документа са били предоставени чрез системата за доставяне в дома.

Що се отнася до лицата без гражданство, оставащите пречки пред получаването на гражданство (заради лишаване от свобода в миналото за умишлени престъпления или наказателно преследване по време на разглеждането на заявлението) бяха отстранени с изменения в Закона за гражданството от 2000 г., приети на 9 юни 2011 г. В периода 1 май 2011 г. — 31 март 2013 г. молдовско гражданство са получили 52 лица без гражданство.

Що се отнася до етническите малцинства, молдовските власти успяха с течение на времето да въведат сравнително успешен набор от мерки с цел да реализират своята интеграционна политика за многоетническото молдовско общество. След 2009 г. програмите за дейността на правителството за периодите 2011—2014 г. и 2013—2015 г. „Европейска интеграция: свобода, демокрация, благоденствие“ включваха специална глава „Национални малцинства“, в която правителството се ангажира с постигането на следните цели: съхраняване и развиване на културното и езиковото наследство на всички лица, принадлежащи към националните малцинства; провеждане на съгласувана и многоизмерна държавна политика по отношение на лицата, принадлежащи към националните малцинства; и преразглеждане на правната уредба с цел улесняване интеграцията на лицата, принадлежащи към националните малцинства, в социалния, административния, културния, политическия и икономическия живот на страната.

Отбелязаният напоследък напредък към реализирането на тези цели, като например първите стъпки, предвидени в образователната система в посока на многоезично образование (например в автономния регион Гагаузия), често е постиган в сътрудничество с международни наблюдаващи органи (като Консултативния съвет към Съвета на Европа за Рамковата конвенция за защита на националните малцинства) и въпреки сравнително остарялата правна уредба (Законът за езиковия режим на територията на Република Молдова е от 1989 г., а Законът за правата на лицата, принадлежащи към национални малцинства — от 2001 г.). През 1996 г. Република Молдова ратифицира Рамковата конвенция на Съвета на Европа за защита на националните малцинства и до момента е пристъпила само към подписването през 2002 г. на Европейската харта за регионалните и малцинствените езици („Хартата“). Нова динамика обаче настъпи от февруари 2012 г., когато правителството създаде Работна група за ратифициране на Хартата с цел да инициира съставянето на инструмента за нейното ратифициране. Оттогава властите, представлявани от Бюрото за междуетнически отношения, изготвиха предварителна оценка на разходите за ратифицирането и работят активно за ратифицирането на Хартата.

Що се отнася конкретно до ромското малцинство (0,4 % от населението по данни от преброяването от 2004 г.), Министерството на информационните технологии и комуникациите изпълнява систематична работна програма с цел да се идентифицират гъсто населените райони и да се усъвършенстват статистическите данни за ромите в Държавния регистър на населението („Регистъра“). Терминът „ром“ бе въведен в Регистъра като опция за „етническа принадлежност“, с което за членовете на ромското малцинство става по-лесно да се идентифицират и да декларират принадлежност (понастоящем терминът „Tsygan“, който за много хора има негативен смисъл, бе единствената опция за идентификация).

Освен това, тъй като липсата на документи за самоличност има негативно отражение върху упражняването на социалните и икономическите права, молдовските власти възнамеряват да продължат с действията за решаване на въпроса с осигуряването на документи за самоличност на всички роми, живущи в Република Молдова. През 2012 г. правителството освободи гражданите от ромския етнос от таксите за издаване на лични документи за срок от шест месеца, считано от 1 октомври 2012 г. (Решение № 497 от 6 юли 2012 г.). Впоследствие бяха проведени четири информационни кампании чрез местните органи на публичната администрация, образователни институции, ромски неправителствени организации и електронните медии, за да се насърчат ромите да подават заявления за документи за самоличност и социални обезщетения. Благодарение на тези мерки 959 лица се сдобиха с лични карти. Общо през 2012 г. 2 521 броя документи за самоличност са били издадени на ромски граждани; съгласно Плана за действие за подпомагане на ромите процесът на издаване на документи за самоличност на ромите (доказателства и документация) постоянно се следи от териториални подразделения на Министерството на информационните технологии и комуникациите.

Що се отнася до регистрацията на новородени, особено с цел предотвратяване на евентуални случаи на липсваща регистрация на новородени ромски деца, Министерството на информационните технологии и комуникациите (Обща заповед № 114/476 от 12 декември 2008 г.) създаде механизъм за издаването на актове за раждане в медицинските институции и въведе бюра за последваща регистрация на децата в родилните домове.

- **Ефективно прилагане на законодателството и политиките за борба с дискриминацията, прилагане на съответните инструменти на ООН и Съвета на Европа;**

Законът за гарантиране на равенството от 25 май 2012 г. влезе в сила на 1 януари 2013 г. Съпроводен с пакет законодателни актове, в това число Закона за социално приобщаване на хората с увреждания и измененията в Наказателния кодекс, навременно приети от парламента, и съответните актове за изпълнение, той представлява крайгълният камък на правната уредба за борба с дискриминацията в Република Молдова. Същевременно обаче е видно, че молдовските власти се ангажираха да приложат незабавно солидна програма от действия и инициативи, за да популяризират и разяснят съдържанието на новата правна уредба на магистратите, адвокатите, служителите на правоприлагащите органи и широката общественост. Резултатите от тези усилия са вече видими, не на последно място благодарение на ранното включване в тези действия на имащите отношение към въпроса компетентни институции като Омбудсманите / Центъра за правата на човека, Националния институт за правосъдие, някои от тях в партньорство с Програмата на ООН за развитие (ПРООН), както и благодарение на помощта на редица неправителствени организации и международни партньори. През ноември 2012 г. Националният институт за правосъдие проведе регионални обучения за 225 съдии и 42 прокурори на тема „Тълкуване и прилагане на Закона за гарантиране на равенството“. За тази година са насрочени нови обучения.

По молба на МП Службата на върховния комисар на ООН за правата на човека в партньорство с Националния институт за правосъдие проведе на 6 декември 2012 г. пилотен курс на обучение за 30 съдии и прокурори. За 2013 г. е предвидено провеждането на шест семинара за обучение, три от които вече се състояха (90 съдии и прокурори). Освен това Правният център на адвокатите в партньорство с Адвокатската колегия организира през 2013 г. поредица обучения за 200 адвокати (от всички региони на Република Молдова) относно националните и международните разпоредби за

недискриминация, съдебната практика на Европейския съд по правата на човека в тази област, както и относно предоставянето на правна помощ на жертвите на дискриминация. Тази инициатива се проведе в рамките на проект („Консолидиране на познанията на адвокатите относно случаите на дискриминация“), финансиран от Фондация „Сорос“, който завърши с национална конференция на тема „Ролята на адвокатите при справянето със случаи на дискриминация — европейският опит в практиката“ (19 април 2013 г.)

Молдовските власти също така са положили значителни усилия за стартирането на важен инструмент за прилагането на Закона за гарантиране на равенството — Съветът за равенство. Ефективното функциониране на Съвета и способността му да изпълнява своите задължения независимо и безпристрастно са ключови компоненти в процеса на прилагане. На 7 март бяха назначени двама членове, а останалите трима членове бяха назначени на 10 юни. На състоялия се на 16 април 2013 г. Диалог между ЕС и Република Молдова по въпросите на правата на човека молдовските власти потвърдиха своя ангажимент Съветът за равенство да започне дейност до есента на 2013 г. МП очаква, че бюджетът на Съвета за равенство ще даде възможност да се финансира наемането на 20 служители на пълно работно време в началната фаза.

През 2012 г. Република Молдова призна компетентността на Комитета на ООН за премахване на всички форми на расова дискриминация да получава съобщения от индивиди съгласно член 14 от Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на расова дискриминация. След приемането на Закона за гарантиране на равенството молдовските власти обмислят също ратифицирането на Протокол № 12 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи.

Освен Закона за гарантиране на равенството през 2012 г. бяха приети други важни реформи с цел да се подсилят законодателната уредба за гарантиране на недискриминация в съответствие с международните и европейските стандарти. Законът за ХИВ от 2007 г. бе изменен, за да се постигне следната двойна цел: а) да се премахнат насочените срещу засегнати от ХИВ лица дискриминационни разпоредби, които съществуват в различни области, в това число премахване на ограниченията за пътуване и постоянно пребиваване на чужденци, и б) да се подсилят защитата на неприкосновеността на личния живот и поверителността. Тези изменения се прилагат ефективно.

Освен това влезе в сила Законът за социално приобщаване на хората с увреждания (Закон № 60 от 30 март 2012 г.), чрез който молдовската правна уредба се привежда в съответствие със задълженията на страната, произтичащи от ратифицирането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Този нов и значим закон се прилага не само спрямо молдовските граждани, но и спрямо чуждите граждани с увреждания, които законно пребивават в Република Молдова. В закона се предвижда сътрудничество между държавата и гражданското общество. Според последното молдовските власти работят активно за изпълнението на мерки за преминаване от „медицински“ към „социален“ модел за определяне на уврежданията и правата на хората с увреждания и решаване на свързаните с тях въпроси, както и за отпускането на необходимите бюджетни средства.

Вече са приети и редица мерки за прилагане на разпоредбите на Закон № 60, отнасящи се до интеграцията в сферата на трудовата заетост (Глава V), и по-специално разпоредбата, съгласно която се определя квота от 5 % от служителите, която средно големите и големите предприятия (над 20 служители) да запълват с назначения на лица с увреждания с препоръка за наемане на работа от Националния съвет за определяне на

уврежданията и работоспособността. Министерството на труда, социалната закрила и семейството започна процедурата по назначаването на 43 длъжности лица, които следва да бъдат разпределени във всички местни бюра на Националната агенция по заетостта, с цел на лицата с увреждания да се предоставя персонализирана помощ в процеса на назначаване на работа, с участието на временни асоциации, профсъюзи и работодатели.

На 26 декември 2012 г. парламентът прие Закон № 306 „за изменение и допълнение на някои законодателни актове“; с него в Кодекса на нарушенията бяха включени нови административни нарушения, като трудовата дискриминация, дискриминацията в сферата на образованието и дискриминацията при достъпа до публични услуги и блага.

Освен това бе преразгледано законодателството в областта на наказателното право, отнасящо се до „престъпленията от омраза“. Член 176 от Наказателния кодекс („нарушение срещу равенството“) бе преформулиран, за да може да по-добре да бъде дефиниран съставът на престъплението („разграничаване, изключване, ограничаване или предпочитание“ вместо неопределеното „нарушение“). Въпреки това някои аспекти все още не са приведени в съответствие със стандартите на определеност и предвидимост; освен това правоприлагащите и съдебните органи продължават рядко да прилагат наказателното законодателство, обхващащо „престъпленията от омраза“. Обратно, съдебните производства по граждански дела отразяват една активна динамика в молдовското общество, която отразява активната политика на правителството; наблюдава се поредица от заведени дела от гражданското общество и държавните институции във връзка със случаи на дискриминация, които доведоха до постановяването от националните съдилища на основополагащи за съдебната практика решения и повишиха осведомеността на широката общественост по темата.

Освен това след постановяването през юни 2012 г. на решението на Европейския съд по правата на човека по делото Genderdoc-M (молба № 9106/06) централните власти на община Кишинеу демонстрираха готовност да гарантират правото на свобода на събранията на ЛГБТИ (лесбийки, гей, бисексуални, транссексуални и интерсексуални лица), както се видя по време на успешните шествия на общността на ЛГБТИ на 14 февруари и 19 май 2013 г. Тези шествия бяха първите в историята на Република Молдова, провели се в сигурна обстановка, под ефективната закрила на полицията.

Положителна крачка следва да бъде отчетена и по отношение на статута на транссексуалните лица и техните права във връзка с признаването от закона на промяна на името и пола. На 2 ноември 2012 г. Върховният съд публикува своите „Препоръки № 16“ относно процедурата за разглеждането на жалби за коригиране на актове за гражданско състояние след хирургическа операция за промяна на пола. Тези препоръки правилно и изрично отразяват съдебната практика на Европейския съд по правата на човека, определяйки отказа за признаване на следоперативния пол в гражданското състояние за нарушение на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (право на зачитане на личния и семейния живот). Макар да са похвални, тези усилия не решават въпроса изцяло: изглежда, че други правни разпоредби продължават да дават основание на бюрата на Регистъра за гражданско състояние да отказват изменение на гражданското състояние на лица след промяна на техния пол, като впоследствие се налага въпросните лица да оспорват решението в съда.

В съдебната област — в резултат на оживен публичен дебат през 2011—2012 г. и като признак за една по-активна динамика в молдовското общество по въпросите на дискриминацията — през 2012 г. бе регистрирана забележителната поява на съдебни производства по дела за дискриминация. С някои дела бяха изяснени границите на

свободата на изразяване по отношение на „престъпленията от омраза“, включително в случаи на клевета и подстрекателски изявления срещу роми и ЛГБТИ или публикуването в интернет на „черни списъци“ на публични личности „насърчаващи хомосексуализма“. Важно е да се подчертае, че по тези дела съдилищата отсъдиха в съответствие с международните и европейските стандарти, що се отнася до законните граници на свободата на изразяване в случаите на разпалване на етническа, религиозна или социална омраза („изказвания, подбуждащи омраза“); в някои случаи те също така решиха да присъдят на ищците обезщетение за морални вреди.

Апелативният съд в Кишинев също така отхвърли жалба, подадена от религиозна организация срещу решението на Teleradio Moldova да излъчи документален филм за правата на ЛГБТИ като права на човека, с довода, че ищецът се е опитал „да наложи забрана на свободата на изразяване и мнение по тема, свързана с правата на сексуалните малцинства“. Също толкова показателна бе и реакцията на граждански организации и публични органи спрямо дискриминационните мерки срещу ЛГБТИ и членове на религиозни малцинства, приети от някои местни съвети, включително Градския съвет на Белци. На 28 февруари 2013 г. Апелативният съд в Белци отсъди, че създаването от последния на „зона за специална подкрепа на Молдовската православна църква“ и въвеждането на забрана на „агресивната пропаганда в полза на нетрадиционната сексуална ориентация“ представлява нарушение на правата на човека. Що се отнася до дискриминационните решения, приети от някои други местни съвети, Държавната канцелария уведоми съответните органи, че решенията им са незаконни, и започна съответните законови процедури. В резултат всички решения на местните общини бяха отменени от издалите ги органи или обявени за незаконни от съответните съдилища. Същият подход следват и омбудсманите по отношение на закона „за гарантиране на принципите на равенство, безпристрастие и обективност“, приет на 30 април 2013 г. от Народното събрание на автономния регион Гагаузия, с който се оспорват някои от правата, утвърдени със Закона за гарантиране на равенството, по-специално по отношение на трудовите права на ЛГБТИ.

- **Ефективно изпълнение на мерките за борба с дискриминацията, заложиени в Националния план за действие за правата на човека (включително предоставянето на адекватни ресурси); общи кампании за повишаване на осведомеността, насочени срещу расизма, ксенофобията, антисемитизма и други форми на дискриминация; укрепване на органите, отговарящи за политиката за борба с дискриминацията, и борба с расизма, ксенофобията и антисемитизма**

На 27 декември 2012 г. парламентът одобри изменения в Националния план за действие за правата на човека („План за действие“), изготвени съвместно от властите и гражданското общество с цел да се отразят промени, като например резултатите от Всеобхватния периодичен преглед (окончателен доклад от март 2012 г.) и други международни препоръки. В резултат бяха включени нови глави, като например: Предотвратяване на дискриминацията и борба с нея; Свобода на мисълта, съвестта и религията; Права на лицата без гражданство, мигрантите, бежанците и лицата, търсещи убежище. На състоялия се на 16 април 2013 г. Диалог между ЕС и Република Молдова по въпросите на правата на човека молдовските власти потвърдиха приоритета, който отдават на неотклонното изпълнение на Плана за действие — с адекватно финансиране — и на мониторинга върху него.

Последният се координира от специална Национална комисия за изпълнение на Плана за действие за правата на човека („Национална комисия“) с техническата подкрепа на МП, както и от Постоянната парламентарна комисия по правата на човека.

Мониторингът се основава на набор от показатели за резултатите и включва механизъм за качествена оценка и обратна връзка; от него става ясно, че 85 % от действията, планирани за 2012 г., са били изпълнени или към края на годината са били в процес на изпълнение. Националната комисия поиска по-голяма ангажираност от страна на 35-те районни съвета в страната. Тя също така добави към Плана за действие отделна финансова глава, в която от националните и местните органи бе поискано да посочат източниците на финансиране (вътрешно или външно), които са определени или се изискват за обезпечаването на цялостното изпълнение; сътрудничеството с националните и международните партньори продължава да бъде важен фактор за изпълнението на Плана за действие. Наскоро молдовските власти решиха да поканят представители на Съвета на Европа, ООН, ЕС и ОССЕ, национални и международни неправителствени организации да участват в Националната комисия.

Националният план за действие за подпомагане на ромите за периода 2011—2015 г., преработен през 2012 г. в консултация с международните партньори, представлява голям напредък, що се отнася до политиките на Република Молдова спрямо ромите, тъй като поставя акцента върху социалното приобщаване, без да се ограничава единствено с насърчаването на ромската култура. Институционализирането на медиаторите за ромската общност е важна стъпка за по-доброто интегриране на ромите. Работата на мрежата на медиаторите на ромската общност, която вече се финансира от бюджета на Република Молдова, следва да играе централна роля по отношение на планираната стратегия за социално приобщаване, основаваща се на съвместните усилия на централните и местните власти, активното участие на гражданското общество и международните организации (като УНИЦЕФ) и предоставянето на достатъчно финансиране. Назначени са 15 медиатори на ромската общност, чиято дейност се финансира изцяло от държавния бюджет; планира се до 2015 г. броят на медиаторите да се оптимизира до 47 медиатори на общността. В подкрепа на стратегията за утвърждаване правата на жените от ромски произход 13 от първоначално назначените 15 общностни медиатори са от женски пол. Като положителна промяна в посока повишаване на капацитета и осведомеността на молдовските власти за решаване на въпроса за социалното приобщаване на ромите, през ноември 2012 г. бе създадена длъжността „специален съветник на министър-председателя по проблемите на ромите“.

Що се отнася до институциите, важноста на това да се осигури зачитането на правата на човека в сектора на правосъдието отново бе утвърдена като един от стълбовете на широкомащабната и всеобхватна Стратегия за реформа на съдебната система за периода 2011—2016 г. и съответния План за действие. С първа поредица от изменения в законодателството, приети през юли 2012 г., бе укрепен Висшият съдебен съвет, като по-специално бяха засилени дисциплинарните му правомощия. С тези изменения също така се постигна целта за по-ефективно и гъвкаво разпределяне на съдиите, в съответствие с реалното натоварване и броя дела в конкретни съдилища и райони, както и целта за намаляване на работното натоварване на съдиите чрез създаването на длъжността помощник-съдия. Системата за правна помощ, създадена през 2008 г. и организирана около дейността на Националния център за правна помощ, също бе подобрена. Продължи разпространяването сред съответните институции и специалистите, предоставящи правна помощ, на Ръководството за гарантираната от държавата правна помощ, публикувано през 2010 г. с подкрепата на Съвета на Европа и Европейската комисия, докато за широката общественост бе осигурена обобщена брошура, съдържаща разяснения за видовете правна помощ и процедурите за подаването на молба за такава и за нейното предоставяне.

Освен това предоставянето на правна помощ бе диверсифицирано чрез въвеждането на публични защитници наред с частните адвокати, желаещи да предоставят правна помощ въз основа на договор с петте териториални бюра на Националния център за правна помощ. На акредитираните неправителствени организации също ще бъде разрешено да предоставят правна помощ по граждански дела; правни асистенти и неправителствени организации ще предоставят основна правна помощ (основна информация относно законодателството и помощ при изготвянето на различни актове, с изключение на процедурни актове за съдебни производства). От 1 януари 2012 г. заявления за правна помощ могат да подават и ищци по граждански дела; тази помощ се представя на лица, които не могат да си позволят услугите на адвокат и чието дело се отличава с определена правна или процесуална сложност.

Стратегията за реформа на сектора на правосъдието отдава съответното значение на реформирането на институцията на омбудсманите — Центъра за правата на човека („Центъра“), с цел укрепване на неговата независимост и ефективност, както и независимостта и ефективността на свързания Национален механизъм за предотвратяване на изтезанията (през ноември 2009 г. Международният координационен комитет на националните институции за утвърждаване и защита на правата на човека даде на Центъра за правата на човека статус „Б“, с което посочи, че е налице частично спазване на Принципите от Париж). Специална работна група проведе обстойно проучване на дейността на Центъра, в това число оценка на постигнатите от него резултати, финансовите му нужди и възможните мерки за оптимизиране на дейността му. Въз основа на заключенията на работната група и с участието на международни партньори (например съветника на ООН на местно равнище по въпросите на правата на човека и бившия специален докладчик на ООН за изтезанията) и местни неправителствени организации МП изготви законодателен проект за реорганизация на Центъра, подбор и назначаване на омбудсмана/омбудсманите и определяне на степента на автономия на последния/последните при подбора и назначаването на служителите на Центъра, определянето на облика на вътрешната организация на структурата и решаването на бюджетни въпроси. На този етап проектозаконът е предмет на обществена консултация.

Същевременно от своя страна Центърът положи усилия, за да повиши ефективността си и да засили доверието в своите функции. Той започна да използва правомощието си да оспорва конституционностъобразността на конкретни закони пред Конституционния съд и да го сезира по конкретни случаи или да встъпва в съдебни производства като *amicus curiae*, включително в производства за дискриминация. Центърът също така отвори регионално звено във Варница, предградие на Бендери, намиращо под контрола на Република Молдова в т.нар. „зона за сигурност“, с цел да отговори на исканията на местното население и да подобри сътрудничеството със съответната институция на омбудсмана в Приднестровието.

б) оценка на изпълнението на препоръките от оценката на въздействието

- *По-нататъшно изпълнение на Плана за действие за правата на човека за периода 2011—2014 г. и по-нататъшни действия за ангажиране на международната общност в разрешаването на проблемите на малцинствата.*

Молдовските власти демонстрираха неотслабваща ангажираност и по-добри резултати в изпълнението на Плана за действие за правата на човека за периода 2011—2014 г. През март 2013 г. бяха изготвени изменения на правителствения указ за създаване на Национална комисия за изпълнение на Плана за действие за правата на човека с цел да се отправи покана към международни организации като Съвета на Европа, ООН, ЕС,

ОССЕ и международни неправителствени организации за участие в дейността на комисията по осъществяването на мониторинг и изготвянето на оценки. Намерението на молдовските власти бе бързо да пристъпят към отправянето на тази покана, след като бъде сформирано ново правителство.

- *Осигуряване на ефективно прилагане на законодателството за борба с дискриминацията в съответствие с европейските и международните стандарти, по-специално чрез даване на подробни насоки и изграждане на функциониращ Съвет за равенство.*

Както бе подробно описано в предишния раздел, молдовските власти, съдебни институции, гражданско общество и населението като цяло демонстрират висока степен на осведоменост по въпросите на борбата с дискриминацията — тема, която все още е предмет на полемика в обществото. Скоро след приемането на Закона за гарантиране на равенството бяха предприети редица мерки за изпълнението му, по-специално солидна образователна и учебна програма за предоставяне на насоки по прилагането за юристите и за осведомяване на широката общественост; чрез правни средства бяха отменени административни решения и приети на регионално равнище правни актове, които са в разрез със Закона за гарантиране на равенството; беше установена национална съдебна практика, която е в съответствие с решенията на Европейския съд по правата на човека.

- *Продължаване на усилията за финансиране на ефективното и последователно изпълнение на Плана за действие за подпомагане на ромите за периода 2011—2015 г.*

Както бе описано в предишния раздел, Планът за действие за подпомагане на ромите за периода 2011—2015 г. бе приложен по последователен начин. Макар и с известно закъснение, през 2013 г. поетият по-рано ангажимент за институционализиране на медиаторите на ромската общност бе реално обезпечен със съответните бюджетни задължения. По този въпрос и по принцип по въпросите на правата на човека сътрудничеството с международната общност и предоставяната от нея подкрепа са важен фактор за гарантиране на успеха на планираните действия.

- *Продължаване на доброто сътрудничество с фактически управляващите органи в Тираспол, което ще позволи обмен на информация във връзка с издаването на документи, както и по аспекти на правоприлагането;*

Както е описано в точката от критериите на ПДЛВР, издаването на документи за самоличност на живущите в Приднестровието от конституционните власти на Република Молдова се извършва въз основа на информация, предоставена съгласно молдовското законодателство и проверена чрез справка с информацията, с която разполагат конституционните власти.

Сътрудничеството между Кишинеу и Тираспол по въпросите на правоприлагането се осъществява ad hoc въз основа на споразумение от 1994 г. Това споразумение обаче не може да се прилага като такова в контекста на напредъка, отбелязан от Република Молдова по въпросите на правата на човека, тъй като не осигурява достатъчно гаранции относно защитата на личните данни и зачитането на правата на човека на заподозрените лица, за които е поискано разследване от страна на фактически управляващите органи в Приднестровието; необходимо е този формат да бъде преразгледан. След срещата „5+2“ в Одеса работата по темата бе възобновена въз основа на проект, предложен от мисията на ОССЕ в Република Молдова.

- *Активизиране на усилията за преодоляване на възможните предизвикателства по отношение на сигурността и миграцията и намиране на възможни решения за засилване на контрола, без да се засяга преговорният процес „5+2“.*

През март 2013 г. молдовският заместник министър-председател по въпросите на реинтеграцията (политическият представител на Република Молдова в процеса „5+2“) уведоми с писмо de facto администрацията на Приднестровието, другите участници в процеса „5+2“ и Съвместната комисия за контрол, създадена по силата на споразумението за примирие между Русия и Република Молдова от 1992 г., за намерението на Република Молдова да създаде шест пункта за регистрация към Бюрото за миграция и убежище на Молдова на административната гранична линия с Приднестровието, в т.нар. зона за сигурност на конфликта в Приднестровието с цел наблюдение и контрол на миграционните потоци през централния (приднестровски) сегмент от границата между Република Молдова и Украйна. Информацията, предоставена на Тираспол, съдържаше основни данни за местоположението, процедурите, отговорните институции и други релевантни аспекти.

През април, след негативната реакция на приднестровската администрация, заместник министър-председателят по въпросите на реинтеграцията предостави на Тираспол допълнителни разяснения в писмен вид, както и чрез публични изявления, включително направените от Бюрото за миграция и убежище. Въпросът бе повдигнат отново и по време на срещата „5+2“ в Одеса (23—24 май 2013 г.), на която Република Молдова разсея отправените от Приднестровието обвинения, че инициативата би попречила на свободата на движение на руските и украинските жители на Приднестровието, които нямат молдовски паспорт. Дадените обяснения изглежда удовлетвориха приднестровската страна. Освен това Република Молдова даде съгласие за провеждането на тристранни консулски консултации с Русия и Украйна относно признаването на молдовското местожителство на руските и украинските жители на Приднестровието, които отказват да се регистрират пред молдовските органи.

Според Националното статистическо бюро през 2012 г. населението на Република Молдова е наброявало 3 559 541 души (без Приднестровието). В допълнение по приблизителни данни населението на Приднестровието е около 509 400 души (без от тази цифра да се изважда значителният брой имигранти от региона), от които 280 239 (55 %) са молдовски граждани, регистрирани в Държавния регистър на населението. През 2012 г. Министерството на информационните технологии и комуникациите е издало 15 531 паспорта на граждани на Република Молдова, живущи в Приднестровието.

Като цяло Република Молдова провежда приобщаваща политика, що се отнася до гражданите, живущи в Приднестровието, като им предоставя безплатен достъп до молдовско гражданство на доброволен принцип (безплатно издаване на документи за самоличност при първа регистрация). Предвид непризнаването от Република Молдова на издадените от Приднестровието документи за гражданско състояние, Министерството на информационните технологии и комуникациите прилага специални мерки за потвърждаване на гражданството на подалите заявления лица, в съответствие с измененията на Закона за гражданството от 2004 г. и правителствени решения № 959 от 9 септември 2005 г. и № 337 от 10 май 2011 г. От май 2012 г. са в ход дискусии между Кишинев и Тираспол за въвеждането на механизъм за обмен на информация, разрешаването на пререгистрация на документи, издадени от фактическите приднестровски власти, и по-специално за въвеждането в документите за гражданско състояние, издавани от фактическите приднестровски власти, на елементи на единната за страната идентификация (номер, който се генерира от Регистъра за гражданско

състояние на Молдова). Това би опростило процедурата за кандидатстване за молдовски документи за самоличност, през която преминават жителите на Приднестровието.

За момента правителствено решение № 125 от 18 февруари 2013 г. за одобряване на Наредбата относно издаването на документи за самоличност на населението на Република Молдова и доказателствата, необходими за установяване на самоличност (заменяща правителствено решение № 376 от 6 юни 1995 г. заедно с последващите му изменения), гласи, че „установяването на самоличността на лица, които са навършили пълнолетие и които никога не са имали документ за самоличност, или чиято самоличност не може да бъде установена въз основа на издадени по-рано документи, се извършва чрез декларация от един от родителите, законни представители или други роднини от I—III степен“. В последния случай заявителят трябва да предостави допълнителни обяснителни документи, издадени от местната публична власт или от други държавни институции, разполагащи с информация относно въпросното лице. Съответно, за целите на кандидатстването за молдовско гражданство, потомците или роднините на лица, живущи в Приднестровието, чиято самоличност не може да бъде установена и призната по системата за паспорти по съветски модел (наследена от молдовския „Регистър“), понастоящем могат да разчитат на декларациите на свои роднини. Молдовският Наказателен кодекс предвижда глоби и лишаване от свобода до една година за неверни декларации пред публичен служител с цел пораждането на правно последствие за трето лице.

Цялостна оценка — тематична област 4

Република Молдова е пристъпила към ефективно изпълнение на нужните критерии от втори етап. Оставащите ограничения по отношение на законния престой на чужденци и лица без гражданство бяха премахнати; продължи ефективното подобряване на достъпа на всички граждани до документи за самоличност; значителни подобрения бяха отбелязани при прилагането на правната уредба за борба с дискриминацията. Освен това се работи усърдно по отношение на ситуацията в Приднестровието, като бе създадена система за наблюдение на миграцията и бяха въведени специални процедури за потвърждение за живущите в Приднестровието, кандидатстващи за молдовски документи за самоличност. Република Молдова също така отчита добри резултати, що се отнася до последователното изпълнение на всички препоръки, отправени в оценката на въздействията.

Комисията счита, че като цяло Република Молдова отговаря на критериите от втори етап, заложили за тематична област 4.

Допълнителни действия се изискват в следните области:

- утвърждаване на устойчивото прилагане на Закона за гарантиране на равенството, по-специално чрез изграждането на функциониращ Съвет за равенство и постигането на допълнителен напредък в цялостното прилагане на закона за социалното приобщаване на хората с увреждания;
- потвърждаване на финансовата подкрепа за Националния план за действие за правата на човека;
- по-нататъшно провеждане на реформата в сектора на правосъдието, в това число укрепване на институцията на омбудсмана;
- създаване на заявените пунктове за регистрация по административната гранична

линия с Приднестровието;

- по-нататъшен напредък съвместно с Приднестровието за улесняване на документацията и доказателствата за самоличност на живущите в Приднестровието.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

От започването на Диалога между ЕС и Република Молдова относно визовия режим през юни 2010 г. и представянето на молдовските власти на Плана за действие за либерализиране на визовия режим (ПДЛВР) през януари 2011 г. Комисията редовно докладва на Европейския парламент и на Съвета за напредъка, постигнат от Република Молдова при осъществяването на мерките, които са необходими за изпълнение на критериите, определени за четирите тематични области на първия етап на ПДЛВР, а сега — посредством настоящия 4-ти доклад за напредъка — и във втория етап на ПДЛВР.

В допълнение към този интензивен процес на докладване, свързан с ПДЛВР, Комисията продължи да следи напредъка на Република Молдова в съответните области на ПДЛВР посредством

- Съвместния комитет на ЕС и Република Молдова за улесняване на издаването на визи;
- Съвместния комитет на ЕС и Република Молдова за обратно приемане на лица;
- Съвместния подкомитет № 3 на ЕС и Република Молдова;
- срещата на високопоставени служители в рамките на Партньорството за мобилност между ЕС и Република Молдова;
- Диалога между ЕС и Република Молдова по въпросите на правата на човека.

Диалогът и сътрудничеството между ЕС и Република Молдова са напреднали и протичат гладко във всички тези комитети и рамки. По време на последните заседания на съвместните комитети за улесняване на издаването на визи и за обратно приемане, които се проведеха на 12 юни 2013 г. в Брюксел (с участието на държавите — членки на ЕС), Комисията отбеляза, че като цяло изпълнението на двете споразумения е задоволително.

Диалогът между ЕС и Република Молдова относно визовия режим се доказва като важен инструмент за провеждането на **реформи**, не само в областта на правосъдието и вътрешните работи, но и отвъд нея, оказвайки въздействие върху сфери като върховенството на закона и конституционните въпроси, включително финансирането на политическите партии и политическия имунитет. Постигнатият от Република Молдова напредък в различните области, обхванати от четирите тематични области на ПДЛВР, бе постоянен и ефективен през последните три години, което показва сериозния ангажимент на молдовските власти и положените от тях усилия да поставят изпълнението на ПДЛВР като приоритет в своя законодателен и административен дневен ред.

Важно е обаче отново да се посочи, че реформите, предприети в няколко обхванати от ПДЛВР области, и особено онези, целящи постигането на добро управление на публичната администрация, несъмнено се нуждаят от **твърда политическа воля** от страна на молдовските власти с оглед на пълното консолидиране на тези реформи в молдовското общество.

Настоящата оценка показва, че Република Молдова **като цяло изпълнява всички критерии, заложи в четирите тематични области на ПДЛВР**. Функционирането

на законодателната и политическата уредба и институционалните и организационните принципи и процедури в четирите тематични области отговарят на европейските и международните стандарти. Комисията счита, че Република Молдова е постигнала **много добър напредък** в ефективното и устойчиво изпълнение на критериите от втория етап на ПДЛВР. Осъществяването на действията, чието изпълнение се изисква в настоящия доклад, ще означава, че Република Молдова е приключила с изпълнението на всички критерии от втория етап на ПДЛВР.

Комисията ще продължи да следи особено внимателно за това Република Молдова да предоставя необходимите финансови и човешки ресурси за устойчивото прилагане на законодателната рамка и рамката на политиката. В тази връзка от Република Молдова се иска да въведе **дългосрочно многогодишно планиране**, чрез което да се гарантира предоставянето на нужните финансови и човешки ресурси за трайното изпълнение на критериите чрез системно включване в държавния бюджет на необходимите редове за разходи. Съществено важно е също така да продължи организирането на **целев информационни кампании**, имащи за цел разясняване на правата и задълженията, свързани с безвизовото пътуване, както и на правилата, регламентиращи достъпа до трудовия пазар на ЕС.

Комисията ще **продължи активно да наблюдава** изпълнението на действията, които се изискват съгласно настоящия доклад в четирите тематични области на ПДЛВР, с цел **представянето през есента на доклад** за ефективното изпълнение на всички критерии, заложи в Плана за действие за либерализиране на визовия режим.